106844

Anul 65. Ianuarie—Februarie 1934. Nr. 1.

TRANSILVANIA

(Buletin de technică culturală.)

Cuvânt înainte!

De *Dr. Iuliu Moldovan.*
Președintele „Astrei" culturale.

Completa libertate de acțiune, a despărțămintelor și cercurilor noastre culturale, inițiativa liberă în cadrele largi ale statutelor noastre, au dus la rezultate admirabile acolo unde priceperea, experiența, zelul și perseverența conducătorilor și a colaboratorilor lor au fost la nivelul cerut de necesități, și au dat rezultate mai modeste acolo, unde conducătorii nu au știut sau nu au putut să activeze în mod corespunzător. Cu toate că și în aceste condițiuni de inegalitate a eforturilor depuse și a rezultatelor obținute, bilanțul general al activității „Astrei" este foarte favorabil, el nu ne mai poate mulțumi într'un timp, când conștiința și sentimentul de răspundere națională lâncezesc și perspectiva reducerii solidarității și rezistenței noastre naționale cer imperios maxime eforturi, în toate părțile, permanent și progresiv, pentru unirea și întărirea noastră pe toate tărâmurile, dar îndeosebi pe cel moral-național. Spre acest scop trebue să-și integreze „Astra" toate eforturile.

In scopul de a generaliza inițiative, experiențe și realizări rodnice și pilduitoare, de cari au beneficiat până azi numai despărțămintele și cercurile culturale, cari le-au creiat, conducerea „Astrei" a organizat întâi întâlniri mai frecvente ale președinților de despărțăminte și transformă acum „Transilvania" într'o revistă de technică culturală. Scopul ei va fi de a publica articole de îndrumare din experiența acelora, cari muncesc pe teren, dări de seamă asupra oricărei realizări pozitive, relevând meritul acelora, cari au contribuit la înfăptuirea lor pilduitoare, dând astfel și o modestă, binemeritată recompensă morală, stimulatoare pentru alții; va publica mai departe material pentru conferințe, șezători, comemorări, expoziții și amintiri și documente despre lupte și fapte din trecutul nostru, pilduitoare

pentru viitor, etc., încercând să dea întregului material publicat un colorit etnic-național, să dea astfel gândurilor și activității noastre o direcție mai concretă, mai limitată poate, dar mai efectivă în vederea scopului pe care-l urmărim. Vom însemna cu drag realizările și îndemnurile practice ale altor societăți și așezăminte, cari urmăresc același scop, ca și noi, și nădăjduim a le fi utili prin comunicarea experienței noastre.

In acest fel vom încerca să ridicăm nivelul tehnic al activității noastre, să sporim rodul muncii culturale, măsurate prin rezultatele obținute și să creiăm mai trainice și permanente legături între toți aceia cari muncesc dezinteresat în cadrele Asociațiunii noastre și, dacă va fi posibil, între toți aceia, cari urmăresc la fel cu noi, ridicarea nivelului cultural al plugărimii noastre.

A fi conducător de despărțământ sau cerc cultural, înseamnă o cinste, dar și o obligațiune; o cinste sfințită și consfințită abia prin rodnica îndeplinire a obligațiunii. Dorința noastră este de a ușura îndeplinirea acestor îndatoriri, de a sfătui și stimula fără a ne gândi o clipă la o uniformizare sau nivelare a muncii, dăunătoare independenței și inițiativei creatoare.

O nouă directivă a „Transilvaniei".

De **Dr. Gh. Preda,** vicepreședinte al „Astrei".

Posibilități materiale permit de astădată apariția regulată a „Transilvaniei", sub o formă nouă, cu un scop limitat și bine precizat.

„Transilvania" va rămâne ca un buletin de îndrumare technică culturală, atât pentru organizațiile institutiei noastre, cât și pentru alte instituțiuni culturale.

Președintele „Astrei", dl profesor Dr. I. Moldovan, un înțelegător al vremurilor și mai ales a împrejurărilor în cari lucrează această instituție, a propus comitetului central în ședința din 13 Ianuarie 1934 ca „Transilvania" să apară cu conținutul indicat de d-sa în un „Cuvânt înainte".

Odată cu aceste propuneri, domnia-sa indică măsurile ce trebuesc luate în vederea apariției „Transilvaniei" (numirea unui redactor, alegerea unui comitet de redacție, etc.); propuneri și măsuri pe cari comitetul central (cu comisia de publicații din sânul său) și le-a însușit complect.

Cred că expunerea câtorva momente importante din viața de după războiu a „Astrei", în care se evidențiază,

strânsa legătură dintre publicaţiile ei şi technica propagandei culturale, va justifica şi lămuri mai bine conţinutul de astăzi al „Transilvaniei".

La un scurt interval de timp după unirea cu patria mamă s'a convins comitetul central al „Astrei" că activitatea sporadică a acestei instituţii culturale nu mai poate corespunde vremurilor şi că o metodizare şi sistematizare a propagandei culturale, ieşită din înfăptuiri sau realizări concrete, se impune.

In acest scop comitetul şi-a însuşit, principial, în 1927, propunerile unuia din vicepreşedinţii săi.[1])

Propunerile erau ieşite din învăţămintele obţinute în cei aproape 3 ani de practică din despărţământul Sibiu şi erau bazate pe principiul prosperităţii biologice a poporului român. (Principiu, emanat în secţia medicală a „Astrei" dela preşedintele ei de astăzi, profesorul Dr. I. Moldovan.)

In scopul unei *culturalizări a satului* pe acest principiu, (deci pentru o mai bună adaptare şi un mai mare beneficiu de viaţă individuală şi naţională), propunătorul recomanda superiorizarea tendinţelor sau instinctelor din viaţa individuală, familiară, socială, etc., înfăptuită sistematic, metodic, ierarhic, în raport cu mijloacele şi posibilităţile materiale. Publicaţiile „Astrei" trebuiau negreşit să urmeze calea indicată prin această sistematizare a activităţii ei şi prin metodizarea din propaganda culturală.

Alţi distinşi membri propagandişti ai „Astrei" au făcut, de asemenea, propuneri (în scris sau la adunările generale), ieşite tot din practica propagandei lor.

Comitetul central, la propunerea preşedintelui său de pe atunci, Vasile Goldiş, a hotărît ţinerea unui congres cultural.[2])

In zilele de 24, 25 şi 26 Aprilie 1930, s'a putut asista la frumoase şi importante discuţiuni, provocate de referatele ce priveau cele 36 probleme (în cari intra, negreşit, propaganda şi publicaţiile „Astrei", date spre discuţie — din timp, — membrilor organizaţiilor sale periferice).

Concluziile aduse nu au putut fi executate din cauza împrejurărilor grele prin cari a trecut în ultimul timp „Astra", iar publicaţiile ei, în special „Transilvania", ajunsese să fie redusă („Transilvania" numai la numărul administrativ).

In adunarea generală din anul trecut (Braşov 1933), doi din distinşi îndrumători culturali ai „Astrei", prof. univ. Dr. I. Haţieganu (Cluj) şi prof.-insp. şcol. S. Ţeposu (Sibiiu),

---

[1]) *Dr. Gh. Preda: Scurtă analiză a împrejurărilor de astăzi, cari pot da indicaţiuni asupra activităţii culturale de mâine a „Astrei".*

[2]) *Congresul cultural, „Transilvania" Nr. 1—6 (Ian.—Iunie, 1930).*

au venit cu importante referate — bazate pe experienţa activităţii lor în despărţăminte, — să precizeze *technica de propagandă* la sate şi colaborarea între „Astra" şi alte societăţi culturale, organele Statului şi ale autorităţilor locale.[1])

Şi aceste documentate rapoarte, ca şi propunerile din trecut, vorbind de metodizare şi sistematizare, pretind o întocmire bazată pe realizări, pe experienţă şi observaţiuni.

Se impunea deci dela sine ca una din publicaţiile „Astrei" să facă cunoscut şi pe o scară cât mai întinsă meritoasele activităţi şi înfăptuiri.

O sistematizare, bazată pe principiul prosperităţii biologice a poporului, un utilaj ştiinţific de propagandă culturală, întreprinsă aşa, precum preconizează instructivul referat al dlui profesor Dr. I. Haţieganu, are însă nevoie să ţină seamă de individualitatea înăscută şi dobândită a acelor supuşi unei educaţii integrale.

Dacă individualitatea înăscută este cunoscută cu greu, cea dobândită o putem mai uşor evidenţia, cercetând mediul şi condiţiile de viaţă ale indivizilor, întocmind cât mai complect acea *hartă culturală de informaţie*, de care ne vorbeşte distinsul profesor Dr. Haţieganu în referatul său.

Este cunoscut faptul cum mediul geografic, familiar, social, etc., influenţează asupra individualităţii înăscute şi dacă dorim ca prin propaganda noastră să păstrăm conduita bună, pe care o are un individ sau să o modificăm, în conformitate cu anumite legi sociale, profesionale, morale, etc., este nevoie ca această propagandă să păstreze un caracter ştiinţific, ţinând seamă, atât de structura vieţii organice a individului şi de natura sufletului său, cât şi de influenţele mediului (local, regional, etc.), la cari mutanţii organici ai individului s'ar găsi adaptabili sau preadaptaţi.

Sub acest raport trebue să observu că legea integrării şi diferenţierii îşi găseşte o bună aplicaţie în propaganda culturală.

Dacă unitatea şi integritatea organismului nostru se bazează deci pe individualizarea organelor, aparatelor, etc., ce-l compun (cari funcţionează solidar şi armonic); dacă unitatea şi integritatea organismului naţional se bazează pe individualizarea şi armonica funcţionare a aparatelor, a regiunilor ce compun statul politic respectiv; tot aşa unitatea şi integritatea unui organism cultural se va baza tot pe conlucrarea armonică a organelor şi aparatelor sale individualizate (a societăţilor culturale respective).

---

[1]) Biblioteca „Astra" Nr. 18: cu „Technica de propagandă la sate" de Dr. I. Haţieganu şi „Colaborarea între „Astra" şi alte societăţi, etc", de Silviu Ţeposu.

Fiecare din aceste societăţi constitue la rândul ei un organism propriu, un întreg, bazat încă pe conlucrarea altor organizaţiuni individualizate şi a. m. d.

Se poate ajunge deci la un progres cultural din ţară, *numai printr'o unitate armonică de viaţă culturală*, ieşită din realizările proprii ale fiecărei societăţi în parte. Iar pentru progresul acestora din urmă se va ţine seamă de individualizarea fiecărei organizaţiuni, deci de toate mo-ştenirile proprii, cari constitue caracterul particular al lo-calităţii sau regiunii respective.

Cele expuse până în prezent justifică câteva din di-rectivele „Transilvaniei" şi anume:

Îndrumările culturale expuse trebue să reprezinte rea-lizări întreprinse asupra unor persoane cu individualităţi apropiate, nu numai prin naştere, dar şi prin localitate.

Este vorba de: tradiţii, obiceiuri, datine, port, muzică, dans, aplicaţiuni artistice, profesionale, etc. proprii locali-tăţii respective.

Chiar inspiraţiunile şi creaţiunile din aceste localităţi se consideră ca însuşiri proprii indivizilor sau colectivi-tăţii respective.

Făcându-se cunoscute realizările din aceste organi-zaţiuni individualizate, cu siguranţă că se vor excita: amorul propriu şi ambiţia altor indivizi şi colectivităţi, producându-se stimulul şi concurenţa folositoare unei propăşiri culturale.

În al doilea loc: pentru a se ajunge la o integrare culturală generală, se va infiltra în fiecare organizaţiune culturală ideia, că este o parte integrantă dintr'un tot şi pentru binele întregului se impune o utilizare a *tuturor* energiilor în ajungerea aceluiaş scop.

În sfârşit: „Astra" va ajuta la progresul cultural al ţării, consolidând legăturile şi colaborarea cu celelalte societăţi, încercând adaptări cu bunele înfăptuiri realizate în alte puncte ale ţării şi făcând cunoscut pe acele ale sale, precum şi toate necesităţile sau greutăţile întâmpinate în activitatea sa, pentru ca printr'un ajutor comun să-şi poată mări con-tribuţia la buna funcţionare a întregei propagande culturale.

Scoţând din conţinutul „Transilvaniei" beletristica şi alte părţi, redate bogat şi clar în numeroase reviste de propagandă (în special acele ale „Fundaţiilor Regeşti"), limitând conţinutul ei la îndrumări culturale, ieşite din rea-lizări, la fapte şi evenimente pilduitoare din trecut, la un material-tip pentru şezători, conferinţe, etc., la descrierea activităţii mai importante a comitetului central, a celorlalte organizaţiuni ale „Astrei" (secţii, despărţăminte, cercuri culturale), precum şi a altor societăţi culturale, etc., „Tran-silvania" ajunge *adevăratul* buletin de technică culturală,

plănuit în mintea atâtor propagandişti, cu conţinut bine precizat, în propunerile de mai sus ale preşedintelui nostru profesor I. Moldovan.

Negreşit că acest buletin (poate unic în ţara noastră) va interesa pe toţi cei ce vor dori să aducă contribuţia lor de apostoli culturali într'o propagandă culturală.

Experienţele şi observaţiile pe terenul de propagandă culturală, deşi pot da rezultate aproximative (dat fiind dinamismul vieţii, manifestările ei şi interpretările ce se pot aduce), totuşi, rămân ca mijloace de investigaţii ştiinţifice, mai sigure şi cu garanţii mai mari de succes pentru propaganda întreprinsă de alţii.

Ideile noui şi frumoase pe cari le produce mintea în direcţia organizării şi propagandei culturale, nu trebue să rămână numai în cadrul activităţii sufleteşti, ci trebuesc înfăptuite în viaţa socială, care va continua mereu să fie luminată şi încălzită de idei generoase.

Facem deci un apel călduros la toţi membrii noştri (propagandişti în acelaş timp), în special la cei din despărţăminte şi „Cercuri culturale", precum şi la alţi propagandişti din alte societăţi culturale, să trimită spre publicare în buletinul „Transilvaniei" rapoarte despre experienţele şi observaţiunile din practica progagandei lor culturale, iniţiative, precum şi orice alt articol ce se poate referi la conţinutul de mai sus al buletinului, fiind convinşi că prin aceasta folosesc nu numai ca învăţământ, în practica altora, dar şi la întocmirea *unui bun, adevărat şi sistematic plan de organizare* şi de propagandă culturală.

Figuri şi fapte pilduitoare, din trecut.

† Vasile Goldiş.

De **Dr. Iuliu Moldovan.**

A plecat dintre noi fostul nostru preşedinte iubit şi venerat, Vasile Goldiş, unul dintre cei mai strălucitţi reprezentanţi ai generaţiei de luptători şi îndrumători din epoca de jertfă şi glorie premergătoare unirii. Înzestrat cu un suflet larg şi generos în falnica-i figură, cu o minte superioară, dornică a pătrunde taine, de a adânci probleme şi a afla adevăruri, a fost o personalitate de o rară armonie şi distincţiune în alcătuirea şi înfăţişarea ei. O comoară de potenţialităţi a moştenit, desvoltate în însuşiri strălucitoare,

o educaţiune înrădăcinată în învăţăturile trecutului, dirijată de vocaţiunea de a trăi, munci şi jertfi totul pentru binele neamului, o adâncă credinţă că numai respectarea legilor dumnezeieşti poate duce omul la libertate şi neamul la biruinţă, dorinţa — mai departe — de a împărtăşi generos cu mulţi alţii gânduri şi adevăruri îndrumătoare şi luminătoare de drumuri, toate aceste însuşiri l-au predestinat şi îndemnat de a fi unul dintre cei mai distinşi conducători şi educatori ai neamului său. Pentru binele acestui neam şi-a cheltuit toate gândurile şi toate forţele: ca dascăl pentru istorie şi limba română, sădind în mintea şi sufletul elevilor dragostea şi recunoştinţa pentru înaintaşi şi mândria de a fi român, ca învăţat, cercetând trecutul şi contribuind la luminarea lui, pilduitoare pentru viitor, ca gazetar, cârmuind gândirea obştei româneşti spre disciplină, solidaritate şi rezistenţa naţională, ca deputat, luptând hotărît şi înţelept pentru drepturile neamului său. Un educator şi predicator de înalte gânduri a fost totdeauna, o îmbinare fericită şi armonică a omului de ştiinţă şi de credinţă, convins fiind că numai această armonioasă îmbinare de ştiinţă şi credinţă poate forma adevărata cultură a unui popor.

Toată această comoară de energii a pus-o în serviciul Asociaţiunii noastre, atunci, când — ca ce cel mai indicat — a fost ales preşedinte al ei, iar timpul cât a stat în fruntea „Astrei", a însemnat pentru aceasta o epocă de glorie, de lărgire de cadre, de intensificare şi sistematizare a activităţii, de sporire a prestigiului acestui vechiu aşezământ cultural.

Ne vom mândri cu el, cum ne mândrim cu uriaşii gândirii şi înfăptuirii cari au condus Asociaţiunea înaintea lui: îi vom păstra totdeauna o adâncă recunoştinţă şi amintirea personalităţii şi faptelor lui ne va servi spre pildă şi îndemn.

Panegiricul la înmormântarea fostului preşedinte Vasile Goldiş

rostit de vice-preşedintele „Astrei" cul. **Dr. Gh. Preda.**

In numele membrilor societăţii culturale „Astra", dau expresiune celor mai distinse şi binemeritate omagii aceluia ce a onorat cu preşedenţia sa efectivă, aceluia, care a fost membrul ei de onoare, marelui şi bunului român şi patriot V. Goldiş.

Cei ce a convieţuit mai mult timp cu el, cei ce l-au cunoscut mai de aproape, arătând meritele sale în alte domenii de activitate, vor evoca negreşit, importante momente din viaţa sa. Să-mi fie permis să rezum pe acele ce privesc activitatea sa ca preşedinte la Asociaţia culturală „Astra", între anii 1923—1932.

Omul şcoalei şi al bisericii, mare pedagog şi profesor, Vasile Goldiş a fost ales preşedinte la „Astra" în vremuri grele pentru ea şi ţară. Era epoca când unii din membrii acestei societăţi, prea mult vrăjiţi de realizarea idealului nostru naţional, prea adânc întraţi în vâltoarea vieţii sociale şi politice, uitaseră că „Astra" îşi are un rost şi în cadrul României întregite şi răspundeau greoiu chemării acelora, cari prin activitatea lor căutau să menţină „Astra" pe piedestalul pe care o aşezaseră înaintaşii.

Cu personalitatea sa, cu puterea sa de muncă, cu agerimea spiritului său, Vasile Goldiş îşi ilustrează activitatea la „Astra", reorganizând despărţămintele şi secţiile. In 1925 cutreeră toate capitalele judeţelor din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramureş, luând contact cu organizaţiile acestor despărţăminte, militând pentru măreţele ţinte ale „Astrei" şi stăruind pe lângă autorităţi pentru ajutoare materiale necesare propagandei în despărţăminte. A intervenit şi obţinut subvenţii dela Stat, iar, — ca Ministru al Cultelor şi Artelor, — a înscris pentru „Astra" sume în buget, căutând totodată să-i asigure viitorul, prin acordarea unor concesiuni de cinematograf. Trebue să mărturisim că datorită acestora din urmă „Astra", în ultimii ani, a putut avea viaţă şi păşi chiar înainte.

A ajutat organizarea culturală din Basarabia şi Dobrogea. In dorinţa de a evidenţia meritele eroilor şi martirilor noştri, a organizat marile solemnităţi în memoria lui Avram Iancu. A contribuit la cimentarea legăturilor dintre fraţi, făcând visite şi descălecând în casele culturale şi naţionale din Vechiul Regat (în special la Bucureşti şi Breaza).

Organizează în 1930 marele congres cultural. Primul „parlament cultural" (cum îl numea), pentru solidaritatea sufletească şi îndrumarea poporului român, spre nobilul ideal al chemării sale istorice. A reprezentat „Astra" cu demnitate, întâmpinând cu cuvinte măestrite şi entuziaste personalităţile ce o vizitau.

A deschis adunările noastre generale cu discursuri înălţătoare, pline de idei înţelepte, de noi orizonturi pentru binele şi desvoltarea culturii noastre şi, în special, a „Astrei" noastre.

O oglindă fidelă a întregului serviciu făcut la „Astra" de marele dispărut, nu se va putea avea decât detaliind fiecare din sumarele activităţii enunţate mai sus Ele sunt cuprinse de altfel în publicaţiile acestei societăţi şi vor putea fi încadrate la timp în istoria marilor oameni ai neamului.

Timpul îmi va permite, totuşi, să menţionez că Vasile Goldiş a căutat să dea pentru sufletul naţiei sale, tot ceeace un bun patriot, profund cugetător şi entuziast apostol cultural poată da din comoara minţii şi sufletului său.

Îndemnând poporul ardelenesc şi din alte regiuni ale patriei întregite să practice în viaţa sa deprinderi intelectuale şi morale bune, întreţinând în sufletul acestui popor dragostea de neam şi de ţară, V. Goldiş ştia că-l ajută să meargă sigur şi în unire cu toţi fraţii pe calea adevărată a civilizaţiei şi progresului.

Dacă prin acest apostolat D. Goldiş răspundea chemării sale sufleteşti, prin aplicarea lui conştiincioasă rămânea pe măreţul piedestal al muncii cinstite şi altruiste, pe care se înălţaseră înaintaşii săi vrednici de laudă.

Pătruns veşnic de un acelaşi ideal, încălzit mereu de aceeaşi flacără a culturii noastre naţionale, D. Goldiş a păşit în viaţă cu modestie, dar a păşit mereu înainte, aducând până în ultimul timp jertfe pentru cauza culturală a neamului.

Sforţările apostolatului său cultural sunt cu atât mai vrednice de laudă cu cât (precum am spus) vârtejul materialismului şi mecantilismului cuprinsese sufletele unora, indiferentismul pentru cele culturale şi naţionale acele ale altora, iar momentele erau destul de potrivnice unei bune reuşite în propaganda culturală. D. Goldiş însă nu a disperat. El persevera. El stimula şi cu acelaşi entuziasm, cu care a lucrat la pregătirea poporului înainte de războiu, a lucrat şi mai târziu la întărirea şi desvoltarea lui.

Deşi suferind şi pus în imposibilitate să vină în ultimul an al preşedenţiei sale la sediul „Astrei", D. Goldiş

cu ideile şi sfaturile sale înţelepte date în scris, răspândea veşnic un exemplu de muncă şi cinste, de abnegaţie şi de devotament pentru noi, toţi, cei ce ne găseam la distanţă. Numai la insistenţele sale prelungite, din anii 1931 şi 1932, adunarea generală din Deva primeşte cu mult regret, demisia sa.

Trebue să se mai ştie că, deşi fără avere, D. Goldiş a refuzat de cele mai multe ori să primească dela „Astra" chiar cheltuelile de transport, pe cari i le acorda statutele acestei societăţi.

Dacă florile îndoielii, răutăţii şi ingratitudinii au putut fi aruncate de unii asupra activităţii sale ca preşedinte la „Astra", este locul aici, în faţa sicriului său, ca noi, cei care l-am secondat în activitatea sa, să spunem că actele şi faptele sale dela „Astra" corespund cu totul întregii şi meritoricei activităţi naţionale, sociale şi politice.

Munca şi jertfa pentru un neam, depuse de un apostol cultural, în vremuri grele, ştim că constitue o luptă din cele mai acerbe şi aduce de multe ori suferinţă.

Dacă recompensa muncii este în raport cu sforţările făcute şi cu suferinţa preinuită, trebue să se ştie că sforţările şi suferinţele pe teren cultural ale lui V. Goldiş îi dau dreptul la toată recunoştinţa şi admiraţia neamului, îi dau dreptul să fie aşezat în rândul eroilor, îi dau dreptul să fie un exemplu pentru generaţiile viitoare. Actele şi faptele lui V. Goldiş, ca şi ale atâtor alţi înaintaşi ai neamului omenesc, constituesc dovada strălucitoare, că un popor nu numai că nu poate pieri, dar nici nu poate fi ştirbit în drepturile sale, cât timp are oameni, cari ştiu să ţină aprinsă în sufletul lui făclia dragostei de neam.

Actele şi faptele lui D. Goldiş sunt lumini grăitoare pentru minţile şi sufletele celor ce rămâneau în viaţă, sunt îndemnuri pentru munca productivă, cinstită, solidară, sinceră, pe care el a aplicat-o în viaţă.

In faţa sicriului aceluia ce a lăsat un testament aşa de frumos la „Astra", să ne cercetăm sufletul şi conştiinţa, să meditâm adânc asupra angajamentului moral la care suntem supuşi prin această moştenire, să fim atenţi ca vânturile vrăşmăşiei dintre noi să nu răscolească mormântul său şi nici pe acelea ale altor înaintaşi, vrednici de laudă. Să ţinem seamă de îndemnurile ce ni le provoacă actele lor şi, răspunzând chemării noastre culturale şi naţionale, răspunzând obligaţiilor noastre de buni români, să le permitem şi să permitem şi lui D. Goldiş o odihnă în pace, fiindcă şi-a făcut pe deplin datoria.

† Ştefan Cicio-Pop.

De **Dr. Iuliu Moldovan.**

Rar unul dintre vechii luptători naţionali a întruchipat atât de perfect şi complect, atât de reprezentativ, toate calităţile nobile ale neamului nostru, ca Ştefan Cicio-Pop. Arareori s'a întâlnit concentrate în aceeaşi personalitate atâta înţelepciune, credinţă, cinste, modestie, răbdare, bunătate, demnitate, eroism, spirit de jertfă şi o neţărmurită dragoste de neam şi glie. In vremuri vechi, cu selecţiunea lor mai severă erau, poate, mai frecvente, atari figuri gigante ca înfăţişare şi fire, în cari natura a ţinut să exemplifice în modul cel mai strălucit comoara de patrimoniu firesc, caracteristic neamului nostru. Se nasc îndeosebi atunci atari înţelepţi şi hotărîţi conducători şi îndrumători de neam când acesta este îndelung ameninţat în fiinţa şi existenţa lui şi când eroice sforţări de generaţii se cumulează pentru a găsi calea salvatoare din primejdie.

Par'că din vremuri vechi, în timp de supremă primejdie s'a coborît între noi un atare sfetnic părintesc, un înţelept luptător pentru eliberarea noastră, pentru închegarea unirii şi pentruca să asiste şi îndrume neamul său în primii ani de libertate, plini de riscuri şi posibilităţi de deviare.

Acum şi-a terminat misiunea pe pământ după o viaţă de sacrificii, lupte şi rodnice realizări, a plecat dintre noi aşa cum era şi cât trăia, încărcat cu dragostea, veneraţiunea şi recunoştinţa unui neam întreg.

Prin exemplul vieţii şi faptelor lui va rămâne şi de aici înainte un îndrumător şi educator al neamului, care-şi va aminti de el totdeauna cu adâncă recunoştinţă şi veneraţiune.

---

† Teodor Mihali.

Steagul negru a avut prilejul să anunţe de pe frontispiciul „Muzeului Asociaţiunii" moartea altui brav între bravi, a conducătorului Teodor Mihali.

Serviciile aduse de vajnicul şi idealistul luptător, care a suferit chiar şi temniţa, ca memorandist, apoi serviciile ca deputat, ca preşedinte al blocului parlamentar al naţionalităţilor în parlamentul maghiar, în România întregită ca senator şi primar al Clujului, s'au repercutat şi asupra vieţii culturale româneşti, deoarece fără de lozincile sănătoase, întremătoare, emanate dela un T. Mihali, opinia publică româ-

neasca n'ar fi fost așa de treaz, așa de vigilentă și așa de pregătită de rezistență națională în clipele grele ale istoriei.

Pe lângă această activitate socială, politică — a găsit T. Mihali timpul necesar să se dedice și idealurilor „Astrei" noastre culturale. Membru fondator, încă din 1905 președintele despărț. Dej, timp de 11 ani (1900—1911), fiind delegat de comitetul central să reorganizeze, în 1900, despărț. Dej, a fost unul din conducătorii conștienți și entuziaști ai „Astrei" noastre. Pierderea grea o simțim, deci, cu toții.

De aceea plecăm steagul îndoliat în fața memoriei celui dispărut și — dorind ca sfaturile, îndemnurile, lozincile date de T. Mihali să germineze în mijlocul nostru, spre binele societății — rostim și noi un „Odihnească în pace"!

Redacția.

† I. G. Duca.

Este încă vie în sufletele noastre, ale tuturora, cotropitoarea durere și nesfârșita spaimă ce moartea năprasnică a lui *I. G. Duca* a pricinuit-o.

Ecourile tragicului eveniment stăruiesc cu o impresionantă fidelitate în paginile gazetelor, în foile revistelor, în discursurile publice, în conferințe academice și mai presus de toate, în inimile noastre ce au presimțit în I. G. Duca o blândă întrupare a unui val de profundă umanitate

La atâtea pioase omagii ce i se aduc mereu, *„Asociațiunea pentru cultura și literatura poporului român"* se alătură astăzi — cu prilejul reapariției *„Transilvaniei"* — mărturisindu-și încă odată sincera ei admirație pentru înfăptuirile personalității lui culturale.

Între crezul *„Astrei"* și idealurile vieții lui I. G. Duca a fost de altfel — totdeauna — puternice afinități.

Autentic spirit cultural în primul rând, cinstind și prețuind valorile spiritualității, el însuși un creator în marmura verbului, fină și eleganta sa elocință însemnând o pagină strălucită în istoria oratoriei noastră, alături de atâtea rânduri de atentă scrutare în adâncimile sufletului omenesc, *I. G. Duca* a cuprins, de asemeni, în inima sa generoasă suferințele fără de număr ale țăranului român. A fost — la îndemnul lui Spiru Haret — una din figurile pleiadei romantice de după 1900 ce-și citirea în suflet un colț pentru însușirile poporului nostru.

Începuturile vieții sale publice coincid de altfel cu opera de organizare a *cooperației*, la a cărei cristalizare — cu neîntrecut entuziasm — a contribuit, colindând patru

ani în şir satele vechiului regat întru propovăduirea ridicării naţionale a celor mulţi şi năcăjiţi, a celor ce trăiau într'o stare de tragică primitivitate.

Când mai târziu, în 1914, după dispoziţia lui Spiru Haret, urma să se hotărască asupra succesiunii acestuia la Ministerul Instrucţiunii Publice, alegerea a căzut asupra lui I. G Duca ce a lucrat şi aci — în scurta vreme în care a ilustrat departamentul — cu idealismul lui de totdeauna.

E locul să amintim aci nepărmurita dragoste pe care I. G. Duca a arătat-o de atâtea ori, Ardealului şi în special *„Asociaţiunii"* noastre, la ale cărei chemări răspundea cu graba atentă a omului ce ştie să preţuiască opera de educare a poporului. La funeraliile lui, Dr. *N. Lupu* a relatat — în această privinţă — un fapt de o deosebită semnificaţie. Punându-i odată întrebarea *„ce ar fi făcut dacă ar fi fost extrem de bogat"*, I. G. Duca i-a răspuns cu sufletul darnicilor boieri de odinioară: *„Aş fi întrebuinţat toată averea mea pentru o operă culturală în Ardeal"*.

Sunt aceste vorbe ce dau personalităţii lui I. G. Duca un relief de autentic apostol cultural, îndreptăţind cu prisosinţă omagiile *„Asociaţiunii"*, încrustate în rândurile noastre de pioasă închinare. **Redacţia.**

Din vremuri grele.

De **Dr. A. Vaida-Voevod.**

Contele Mihail Károlyi întreţinea bune relaţii cu tinerii sociologi, în frunte cu Oskár Jászi, grupaţi în jurul revistei „XX század" (secolul XX). Colegul Milan Hodza, deputat slovac, număra între acei tineri doctrinari, mai mulţi prieteni şi cunoscuţi intimi. Între alţii pe Diener-Dénes Iosif. Prin Hodza, făcând cunoştinţă cu domnul Diener D. I. în ziua de 16 Octomvrie 1918, amicul Hodza îmi comunică dorinţa dlui Diener D. I. de a se întâlni cu mine spre a-mi comunica ceva din partea contelui M. Károlyi. Întrevederea a avut loc, în prezenţa dlui Hodza după masă, la cafeneaua „Cornul de vânătoare", locul de întâlnire din Budapesta al românilor.

Dl Diener ne făcu un expozeu asupra situaţiei politice. Apoi îmi comunică invitarea contelui Károlyi de a avea un schimb de idei cu conducătorii românilor. I am răspuns că o să comunic prietenilor mei dorinţa şefului partidului 48-ist. Considerând însă că aveam să fac declaraţia în numele Partidului Naţional Român în Cameră, am căzut

de acord ca în ziua, în care voiu ţi ţinut discursul să ne întâlnim, la ora 9 seara, în Palatul Károlyi.

In 18 Octomvrie după ameaza am ţinut sfat: Mihali, Ştefan C. Pop, Aurel Vlad, Ioan Erdélyi şi Aurel Lazar, fiind numai noi, dintre deputaţii români şi membri ai comitetului, prezenţi la Budapesta. Mihali şi Ştefan C. Pop au declarat că ei nu doresc să participe la întâlnirea proiectată. Să mergem noi, ceilalţi. Să băgăm însă de seamă că, desigur, va fi la mijloc vreo cursă, vreo intrigă ungurească. Ceilalţi patru inşi am răspuns: ei şi? vom fi măcar informaţi şi, dacă va trebui, vom răspunde cu o — contraintrigă.

Sosind la ora 9, i-am găsit la Contele Károlyi pe d-nii Jászi Oskár, Szende Pál şi Diener Dénes I.

Contele, răzimat de şemineu şi-a întrodus comunicarea cu următoarea declaraţie: „Vă mulţumesc, domnilor, pentru amabilitatea cu care aţi răspuns rugămintei mele de a veni. Nu putem şti în situaţia politică ce va aduce ziua de mâne. Dupăce, precum o să vedeţi din cele ce Vă voi expune, nu ar avea nici un rost ca să vorbim ascunzându-ne gândurile, vă rog să renunţaţi la orice rezervă, să fiţi cu desăvârşire sinceri. De altcum nu s'ar putea atinge scopul discuţiei noastre. Eu îmi voiu arăta pe faţă cărţile. Mai fie bine stabilit că, oricum s'ar desfăşura evenimentele în viitor, din partea mea şi, sunt sigur că şi din partea dv., tot ce vom discuta nu va avea nici o consecinţă din cauza manifestării sincere a opiniunii. Eu din parte'mi vă dau aceasta asigurare. (Mică pauză). Noi, cei patru: „de acord". Domnilor, se poate că M. S. Regele să-mi încredinţeze formarea guvernului. Nu ştiu dacă se va întâmpla, nici dacă voiu primi. La nici un caz nu-mi fac iluzie că, în împrejurările actuale, interne şi internaţionale, aşi putea realiza ceva fără concursul dv., a românilor, ai celorlalte naţionalităţi şi al social-democraţilor. Românii sunt însă la tot cazul factorul determinant. De atitudinea dv. depinde hotărîrea pe care voiu lua-o. Dacă participaţi la guvern, aşi avea toate şansele de reuşită. Dacă nu, atunci nu-mi pot face iluzii. După cum s'au desvoltat lucrurile întrebarea principală, în momentul de faţă este să ştiu următoarele: Românii, în cazul unui plebiscit, după părerea dv., ar vota pentru rămânerea în cadrele Ungariei ori pentru alipirea lor la România? Vă rog să-mi comuniceaţi deschis credinţa dv."

Aurel Vlad şedea la stânga contelui, eu lângă Vlad, vis-à-vis Jászi, Szende, Diener, lângă acesta Aurel Lazar, iar faţă 'n faţă cu Károlyi, răzimat de un scaun, Ioan Erdélyi.

După ce contele își terminase expunerea, urmă o tăcere de secunde. Deodată luă cuvântul Aurel Vlad. Dânsul, cel mai impulsiv între noi și mai liber de reticențe.

„Dle conte" zice el, „ca să pot răspunde sincer și precis, dă-mi voie să-ți atrag atenția asupra unor fapte recente. Avem și noi informațiile noastre. Știm că la Oena, nu s'a putut sparge frontul românesc cu toate că erau de față și trupe germane. Unități alsaciane au dezertat, ceeace a stricat tot planul luptei. Alsacia, știm, a fost franceză. Abea la pacea din Versailles populația alsaciană a ajuns din nou sub stăpânire nemțească. In timp de două generații pe nemții, pe cari Franța în timp de 6 generații, nu i-a desnaționalizat, Germania a avut toate posibilitățile să-i cucerească pentru sine. Totuși, ce vedem? Alsacienii sufletește sunt francezi, cu toate că limba lor, sub lunga stăpânire franceză, a rămas germană. De aceea preferă să dezerteze, suportând toate riscurile. După atâtea generații pentru inima nemților din Alsacia, Franța a rămas patria, pentru care, când numai pot, se jertfesc.

„Ce dovedește acest fapt? Că Germania nu a știut să trateze astfel acel popor, încât să-l cucerească, să facă din germanii alsacieni patrioți germani. Dvoastră, maghiarii, ați stăpânit 1000 de ani această țară. Ați avut în mână toate mijloacele administrative, financiare, culturale, sociale, spre a mulțumi popoarele nemaghiare. Nu vreau să fac o critică a trecutului. Constat o stare de fapt, pe care o cunoașteți cu toții. Toate popoarele nemaghiare sunt adânc nemulțumite. Toate sunt ostile Ungariei. Noi, românii, am stat în permanent contact cu România. Limba, cultura, naționalismul nostru e la fel. Chiar și dacă nu ar fi în amintirea tuturor persecutările suferite de nenumărate generații, din timp de pace, nici ceeace a pătimit întregul nostru popor de când s'a început războiul, dar însăși puterea elementară, a ideii naționale, cred că, pentru cazul unui plebescit, ar asigura dacă nu unanimitatea, la tot cazul aproape unanimitatea voturilor românești, pentru unirea cu România".

După o tăcere impresionantă de un moment, Károlyi se adresă către mine. „Părerea d-tale d-le deputat?" „Nu am nimic de adaus celor spuse de colegul Vlad, sunt cu totul de părea lui."

„Dar dta (către Erdélyi)?"

„De acord cu Vlad, întru toate".

„Iar dta (către Aurel Lazar)?"

„Sunt absolut de aceeași părere cu Vlad".

Contele a început atunci cu multă stăruință să expună vechile teze maghiare, că Ungaria, înconjurată de munți

şi râuri, e predestinată să fie o unitate geografică politică; că Dunărea asigură desvoltarea economică a acestui stat, că nu putem tinde să mergem spre Orient, spre Balcani, unde e o lume încă primitivă, unde instituţiile sunt barbar aplicate în comparaţie chiar cu stările din Ungaria; că interesele economice ale teritoriilor româneşti sunt mai asigurate în cadrele Ungariei decât ar fi într'o Românie mărită prin Ardeal ş. a. m. d. Apoi a luat dl Szende cuvântul, accentuând în deosebi consideraţiile economice-financiare, iar pe urmă Jászi, care a desfăşurat o pledoarie, invocând un material bogat sub raport istoric, sociologic, etc. După el a luat cuvântul Aurel Lazar. Intr'o replică strălucită le-a ripostat tuturor, răsturnând cu date pozitive şi ştiinţifice toate afirmaţiile domnilor maghiari. Pe rând ne-am amestecat cu mine Vlad, Erdély şi, în discuţie, deasemenea Károlyi şi Diener. La sfârşit nu mai era vorba că ce vor face românii, cum va vota poporul român. Se desvoltase o discuţie contradictorie, în toată regula, susţinând noi că pentruce nu putem rămânea la Ungaria, iar ei, făcând eforturi ca să ne convingă că interesul românesc e ca să voteze românii contra unirii cu România.

In fine s'a căzut de acord că numai reprezentanţii românilor, delegaţi din toate ţinuturile locuite de români ale Ungariei, întruniţiîn „Conferinţa Naţională", pot avea dreptul şi atribuţia de a se pronunţa definitiv.

* * *

Din partea slovacilor contele Károlyi a primit un răspuns analog. Să ştie ceea ce s'a întâmplat apoi, când Károlyi a ajuns în fruntea Ungariei. Cuprins de desperare că nu îşi putea salva ţara, a predat puterea comuniştilor lui Kun Béla, căzând jertfă credinţei că puterile întrunite în conferenţă la Paris, sperîndu-se, vor salva „Ungaria milenară". Aceasta însă nici o putere din lume nu o mai putea mântui. Armata română a salvat însă existenţa Ungariei de astăzi, a Ungariei reale, maghiare, punând, cu eroism, capăt anarhiei comuniste a lui Kun Béla şi deschizând calea, spre a putea intra în Budapesta înălţimea Sa Horthy şi Excelenţa Sa contele Şt. Bethlen.

Revizionism?

Da, ar trebui revizuit, anume că: ce s'ar fi ales de Ungaria şi de toţi revizioniştii patriotarzi de astăzi, fără de intervenţia glorioasă a armatei *române*.

Hoc quoque meminisse iuvabit.

„Conferinţe-tip".

Prof. **Dr. I. Haţieganu.**

In lucrarea mea „Technica de propagandă, la sate", am anunţat că comitetul central şi secţiile literare şi ştiinţifice au rolul de îndrumător-conducător şi creator. Secţiile literare şi ştiinţifice, fiind forul ştiinţific al „Astrei", trebue să pună la dispoziţie toate armele ştiinţei pentru propaganda şi opera culturală.

Pentru formarea unei opinii publice unitare este nevoe de o propagandă metodică, clară şi tenace. Această propagandă numai atunci va fi încununată de reuşită, dacă, afară de stăpânirea unei technice şi a unei aparaturi de utilaj, va avea o *doctrină*. „Astra" are o doctrină culturală şi naţională, bazată pe principiul *biologic*. Această doctrină a sănătăţii integrale, intelectuale, spirituale şi fizice şi astfel, a progresului în toate domeniile vieţii naţionale, aşteaptă să fie răspândită în massele largi ale neamului.

Pentru ducerea la izbândă a acestor idei, pentru sensibilizarea masselor faţă de aceste principii, este nevoe ca propaganda să fie unică şi *bine* documentată. Tocmai această ţintă finală ne impune, ca să pornim pe drumul ce trebue să ducă la biruinţă, înarmându-ne cu o experienţă ce s'a dovedit justificată şi eficace.

Azi se vorbeşte la noi foarte mult. Românul se naşte ori poet, ori conferenţiar. Fiecare vorbeşte după cum este dispus şi pregătit. Aceasta o poate face în contul său, să o facă însă cât mai rar. Noi, cari suntem înrolaţi la „Astra", avem o doctrină — nu putem să vorbim decât sub flamura acestei doctrine. Această consideraţiune impune ca asupra întregii doctrine — şi asupra tuturor problemelor şi chestiunilor — cari au legătură cu această chestiune — să se pună la dispoziţia conferenţiarului „Astrei" *„conferinţa-tip"*.

„Conferinţa-tip" nu va desvolta toată problema, în amănunt. Va da *numai ideile, noţiunile fundamentale* — pe cari apoi conferenţiarul le va întregi, le va explica — urmând a documenta importanţa lor — fără a modifica nimic din acele directive stabilite.

Conferenţiarul, într'un spirit familiar — frăţesc — utilizând un limbaj simplu — plin de imagini, de pilde — va năzui să cucerească auditorul pentru ideile discutate.

Conferenţiarul să nu dea pe savantul — să nu se admire pe sine însuşi, ci să se coboare în mijlocul poporului, cu blândeţă — bunătate — fără însă a trece în banal.

Conferenţiarul va fi totdeauna ordonat în ideile sale, vorbind limpede, frumos şi scurt. Numai astfel „conferinţele-tip" vor avea şi „conferenţiari-tip". Mai bine puţine vorbe, bune, sfaturi înţelepte, decât o conferinţă fără de sfârşit şi fără de învăţătură.

„Conferinţele-tip" vor îmbrăţişa *toate* problemele şi vor fi ultimul cuvânt al ştiinţii. Astfel aceeaşi problemă nu va fi explicată în zece feluri. Am asistat odată la un ciclu de conferinţe ce tratau aceiaşi problemă. Conferenţiarii, nepunându-se de acord, s'au contrazis în fiecare conferinţă, iar publicul a ieşit şi mai zăpăcit, neputând să-şi cristalizeze noţiunile câştigate. In contradictoriu să se discute în faţa unui public selecţionat, ori în faţa unei societăţi savante. Când voim să răspândim cultură în massele largi ale poporului şi mai ales când aceeaşi cultură se răspândeşte de societăţi culturale, numai *o unitate de vederi şi de fapte* asigură succesul.

„Conferinţele-tip" vor fi scrise, deci, pentru a fi rostite. Aceste „conferinţe-tip" vor fi îndrumătorul aceluia, care vorbeşte, ca astfel să nu vorbească ceea ce el crede, ci ceea ce „Astra" şi-a fixat ca scop şi crez.

„Conferinţele-tip", pregătite în 30—40 de propoziţii lapidare, vor fixa ultimul cuvânt în problema prezentată şi vor fi scrise de un membru specialist al „Astrei", trecând prin secţiunea literară ori ştiinţifică respectivă, care va fi ultima instanţă, unde se va putea corecta, adăoga ori şterge, ceea ce pare o censură, însă ceeace e necesar pentru o „conferinţă-tip".

Noţiunile fundamentale prezentate vor fi ilustrate cu istorioare, cu snoave şi se vor năzui ca să dea dela început calităţile unei bune conferinţe, care este *atractivă, măsurată, concisă, variată, documentată şi educativă.*

Scopul principal al conferinţelor fiind crearea unei comprehenziuni şi a unei acţiuni sănătoase, „conferinţele-tip" să se ocupe *mai ales cu chestiunile de actualitate* şi să năzuească a prezenta *mai mult splendoarea vieţii,* partea *luminoasă* a vieţii omeneşti, prin care *ridicăm sufletul satelor* şi să nu punem în vitrină mereu ceva ce este imoral şi desgustător. Dacă vitrina noastră va fi plină de lucruri apetisante, vom avea mulţime mulţi. Chestiunile ce vorbesc de boală, de imoralitate, să le prezentăm numai după ce am descris sănătatea şi moralitatea. Numai prin combaterea scepticismului, prin câştigarea încrederii, vom ajunge la reforma moravurilor şi ideilor noastre. Numai

prin îngrijirea vieţii, a omului şi a ţării vom împinge masele spre o acţiune constructivă şi le vom scoate din contemplarea egoistă. Numai procedând astfel vom pregăti sufletul neamului nostru pentru marea organizare a *muncii constructive şi productive*, fără de care nici o naţiune nu poate să ia parte la marea concurenţă dintre naţiuni.

Datoria noastră, a membrilor din secţiunile „Astrei", este să participăm fiecare la opera de renaştere, obligându-ne la pregătirea a cel puţin două, trei conferinţe, iar cei cari nu pot ori nu vreau, să lase locul altora, cari *vreau* să muncească.

Toţi acei, cari ocupă o poziţie de tranşee în lupta pentru luminarea şi ridicarea culturală a neamului nostru, însă stau cu arma la picior şi cu mâinile în sân, sunt trădători ai cauzei naţionale şi n'au altă scăpare onorabilă, decât retragerea în etapele de reculegere — ori de particularism egoist, lăsând ca tranşeele să fie ocupate de soldaţi credincioşi, gata oricând să lupte ori să moară pentru victoria finală, care trebue să aducă o Românie cu adevărat mare şi nouă.

Şcoala ţărănească.

De **Dr. V. Ilea.**

O ideie pusă în practică de cel mai modest dintre despărţămintele „Astrei" a fost îmbrăţişată cu deosebită atenţiune de comitetul central şi de cele mai fruntaşe dintre despărţăminte. E ideia şcoalei superioare pentru ţărani. Faptul acesta e cea mai bună dovadă, că „Astra" trăieşte nu numai în organul ei central, nu numai în şedinţe ori în congrese, cât mai ales în celulele ei periferice, cari primesc imbolduri dela centru şi răspund cu aceleaşi imbolduri, dând viaţă întregului organism.

Asociaţiunea pentru cultura poporului român „Astra" şi-a înscris în statutul său ca scop principal răspândirea culturii şi promovarea pe toate tărâmurile a progresului poporului românesc, îndeosebi a ţărănimii.

Cum şi-a îndeplinit acest rol o ştim toţi aceia cari au urmărit cei peste 70 de ani de viaţă ai „Astrei". Romantismul primilor ani a fost urmat de idealismul atâtor generaţii de muncă şi de jertfă, pentruca după Unire să-şi caute şi găsească trecutul de muncă în realităţile scoase la iveală de idealul împlinit.

„Astra" a fost doar prima, care şi-a regăsit echilibrul după beţia clipelor de după Unire. Ea a fost prima, care

era îndreptățită să spună că după ce o viață întreagă a muncit pentru realizarea Unirei, datoria ei este să continue cu aceeași râvnă pentru desăvârșirea ei prin cultură și lumină.

Dacă înainte de Unire era suficient să se strângă rândurile intelectualilor ardeleni, să li se dea o lozincă însuflețitoare, pe care cărturar și țăran o ascundea în suflet, după realizarea întregirii neamului însă „Astra" trebuia să dovedească lumii, că poporul acesta de țărani are astfel de calități sufletești, încât desrobirea lui este pe deplin justificată.

Scoaterea satelor și sătenilor din primitivismul în care a fost uitat de veacuri și întrebuințarea energiilor imense descătușate, prin o viață de libertate națională, spre creiarea de valori utile individului și colectivității, cam acesta ar fi rolul asociației noastre. Rostul activității „Astrei" are numai menirea de a creia mijloace potrivite pentru ajungerea scopului principal. Despărțămintele „Astrei" sunt datoare să țină cont de scopul pe care-l urmărește asociația noastră și să contribue prin munca lor la atingerea lui. Activitatea despărțămintelor este foarte importantă, este unicul lucru cu adevărat important, pentrucă numai prin această activitate se poate realiza scopul principal amintit mai sus și care justifică însăși existența „Astrei".

Comitetul central nu poate ieși la sate, locul lui este sus, la comandă, secțiile științifice și literare trebue să fabrice arme de luptă, bătălia însă se dă acolo, pe frontul despărțămintelor și dacă aceste nu-și înțeleg rostul, nu vor lupta și, natural, nu vor învinge.

In privința activității, despărțămintele „Astrei" se împart în trei categorii. Prima categorie o dau despărțămintele foarte numeroase, cari nu lucrează nimic. Președinții acestor despărțăminte, venerabili „matroni", păstrează cu sfințenie procesul verbal de acu's 30—40 de ani de când s'a constituit actualul comitet, se intitulează directori de despărțăminte, pentrucă n'au luat încă cunoștințe de schimbarea statutului și țin foarte mult, ca în anunțul funebral, pe lângă alte titluri și merite să figureze și acela de director al despărțământului „Astrei". Sunt despărțămintele pasive. A doua categorie o formează despărțămintele destul de numeroase a căror activitate se desfășură în respectarea mai mult sau mai puțin strictă a statutului și regulamentului. Aceste țin adunarea generală în fiecare an, organizează conferințe la sate, distribue broșurile și calendarele primite dela centru și trimit delegați la adunarea generală a „Astrei" centrale. Sunt despărțămintele statutare, cari nici nu promovează prea mult cultura popo-

rului, dar nici nu lasă să lâncezească de tot activitatea societății. A treia categorie o formează puținele despărțăminte, cari se frământă, muncesc, creiază și reușesc de multeori să trezească interesul general pentru „Astra" și să fie folositoare obștei.

Acestea sunt despărțămintele revoluționare, cari nu se mulțumesc numai cu interpretarea seacă a statutului, ci caută să descifreze și intențiunile acelora, cari le-au întocmit. Pentruca „Astra" să-și poată îndeplini într'adevăr misiunea e necesar, ca despărțămintele pasive să dispară cu totul, prefăcându-se cel puțin în despărțăminte statutare, iar revoluționismul puținelor despărțăminte active să cuprindă și restul despărțămintelor, pentrucă un nou puls de adevărată viață românească culturală să vibreze pe întreg cuprinsul Ardealului.

Biopolitica, tradusă în minunata activitate medicală a unor despărțăminte, Șoimii Carpaților, organizația de educație fizică și morală în cadrele societății noastre și acum mai nou: școala țărănească sunt tot curente, cari ar putea să facă pe conducătorii despărțămintelor să se decidă pentru unul dintre ele, ori pentru toate trei, ori să găsească ei înșiși alt prilej de activitate cât mai îndrăzneață, numai să izvorească din necesitățile atât de numeroase ale poporului nostru.

Școala țărănească s'a născut din o astfel de necesitate, iar realizarea ei tocmai în Maramureș a vrut să fie o dovadă, că aici la noi nu sunt destul de eficace alte mijloace și alte metode de propagandă și de izbândă culturală.

Intr'adevăr, am încercat și noi, conducătorii despărțământului Maramureș, dela început toate acele căi și mijloace, pe cari le-au încercat și alții. Poate că am dobândit oarecari rezultate prin conferințe și serbări la sate, prin cărticelele distribuite, prin anchetele sanitare, prin gazeta trimisă membrilor, nu ne puteau însă mulțumi. Țăranul maramureșan e foarte deștept, dar mâncat de multe rele și lăsat în întunerec. Ar trebui o muncă de zeci de ani prin mijloacele obișnuite, ca să se schimbe întrucâtva aspectul sufletesc și material al țărănimii.

De altfel aici, și poate și în alte părți, se observă o mentalitate ciudată la mulți intelectuali, chiar și la cei ieșiți direct din opincă. Mulți nu o mărturisesc, dar foarte mulți sunt de părerea, că țăranul e viclean, e rău, e materialist și are atâtea însușiri rele, încât nu e bine să i se dea prea multă învățătură și prea multe drepturi, pentrucă se vor urca „în capul domnilor". E vechea mentalitate maghiară, care disprețuia tot ce este „valah" și această men-

talitate, incubată în românii ieşiţi din mediul maghiarizat, le-a dat ca rezultat atitudinea absurdă de dispreţ faţă de neamul din care au ieşit.

Văzând situaţia specială a satelor noastre, am crezut, că pentru schimbarea mai grabnică a acestei situaţii ar fi necesare măsuri şi mijloace speciale.

Astfel am ajuns la convingerea, că dacă noi nu putem fi în permanent contact direct cu satele, trebue să căutăm modalitatea de a fi cel puţin indirect în permanent contact cu sufletul ţărănimii, prin agenţi culturali recrutaţi din mijlocul sătenilor.

In broşura apărută îndată după încheierea primelor cursuri ale şcoalei ţărăneşti dela Sighet, am arătat destul de amănunţit atât motivele înfiinţării acestei şcoli, paternitatea ideii, meritele şi munca atâtor persoane, cât şi programa analitică a cursurilor şi atitudinea ţăranilor faţă de şcoala lor. Nu vom repeta aci deci lucruri de prisos, vom căuta însă a justifica unele lucruri în legătură cu şcoala, pentru ca acele despărţăminte, cari vor să o înfiinţeze la rândul lor să fie documentate asupra atitudinii ce trebue să ia în faţa unei probleme, ori să renunţe la unele măsuri nepotrivite pentru regiunea lor.

Am amintit mai sus despre agenţii culturali recrutaţi dintre ţărani. Avem convingerea, că nimeni nu este aşa de potrivit pentru răspândirea unei idei în anumite cercuri ori clase sociale, ca şi persoanele, cari aparţin acestor clase.

Contribuţiunea intelectualilor dela sate ori a celor originari dela sate în răspândirea culturii în mediul rural este importantă, nu este însă decisivă. Şcoala alterează mai mult sau mai puţin mentalitatea cărturarilor şi aceştia, oricâtă bunăvoinţă ar avea, nu pot scăpa de imfluenţa socială a clasei din care fac parte şi aceste împrejurări se resimt, atât în acţiunile intelectualilor în mijlocul ţărănimei, cât şi în atitudinea sătenilor faţă de aceste acţiuni.

Un ţăran adult însă, dus într'un mediu cultural, îşi va însuşi de acolo cunoştinţele potrivit mentalităţii sale şi le va răspândi apoi mai departe în mediul rural, dându-le fondul şi forma corespunzătoare pentru a fi mai uşor asimilate de săteni. Rar se întâmplă ca să fie imitat exemplul dat de preot ori învăţător în ce priveşte cutare inoire introdusă în gospodărie, dar dacă inoirea este iniţiativa unui ţăran, ea va prinde şi se va răspândi şi la ceilalţi.

De aceea am crezut noi că e bine să aducem la şcoală ţărani adulţi, cu armata făcută, cu gospodăria închegată, ori în preajma închegării, pentrucă aceştia sunt pregătiţi sufleteşte de a-şi însuşi cunoştinţe folositoare gospodăriei lor, de a le aplica şi a fi exemplu pentru ceilalţi.

In recrutarea elevilor-săteni am avut în vedere multe considerațiuni.

Am căutat ca, după putință, să vie din fiecare comună 2—3 elevi și nu unul singur. Acesta întors acasă n'ar avea cu cine schimba o vorbă, n'ar avea cu cine se sfătui când ar fi de luat o inițiativă, până când dacă sunt mai mulți din aceeași comună, aceștia îndrăznesc a aplica cunoștințele câștigate.

Școala din Sighet poate dovedi din experiența primului an, că în comunele cu elevi numeroși s'a creiat o atmosferă favorabilă realizărilor culturale, înjghebându-se organizații, cari niciodată nu s'ar fi înființat fără contribuțiunea elevilor noștri, iar în comunele de unde am avut numai câte un elev, nu s'a făcut nimic.

Sătenii, cari vin la școală din aceeași comună, trebue să fie dintre fruntașii țărănimei, oameni binișor situați, ca să poată aplica pe cont propriu cunoștințele câștigate și să aibă reputație de cinste și hărnicie în comună. Țărănimea maramureșană respectă foarte mult tradițiile. Partea cea mai mare a acestei țărănimi fiind de origine nobilă, nu admite amestecul cu descendenți din familii de iobagi, cari dealtfel nici nu prea sunt români, ci ruteni romanizați și nu admite la conducerea treburilor obștești din comună decât oameni vrednici prin originea și hărnicia lor.

Noi am ținut cont de acest lucru, cu atât mai mult, pentrucă scopul școalei noastre între altele era și acela de a da țărănimei conducători luminați, buni primari și consilieri comunali, iar aceștia nu se pot recruta decât din oameni înăscuți pentru demnități. Am mai pus elevilor și condiția, ca aceia cari vin dintr'o comună să fie, pe cât posibil, aproape unul de altul cu gospodăriile lor și să fie prieteni. E o condițiune foarte firească, pentrucă altfel nu este posibilă o conlucrare armonioasă.

Cursurile și întreținerea elevilor nu pot fi decât gratuite. Nu ne-a preocupat însă chestiunea transportului elevilor și nici n'am avut vreo reclamație de această natură.

Ce privește durata cursurilor, noi credem, că 5—6 săptămâni sunt suficiente pentru însușirea cunoștințelor teoretice, dar chiar și în acest timp se pot da mici vacanțe de 2—3 zile, pentruca elevii să ia contact cu familia, să-și vadă de treburile de acasă și să aibă timp a medita asupra utilității cursurilor.

La început noi am ținut cursuri 4 zile pe săptămână, 3 zile lăsând pe elevi acasă, neștiind domiciliați departe de oraș, mai târziu apoi, la dorința lor, i-am ținut zece zile într'una, ca să termene mai repede. În privința vacanțelor și altor chestiuni de această natură e bine să se facă un

acord cu elevii dela început, căutând a proceda astfel, încât interesele lor să nu sufere. Acest acord se poate schimba mai târziu dacă elevii constată, că nu le este favorabil.

Găzduirea cea mai bună este cea comună, într'un internat, hotel, spital, după împrejurări. Avantajul unei conviețuiri permanente este că elevii pot discuta și lămuri cele auzite la cursuri, se pot distra, pot lega prietinii utile și se deprind mai bine cu ideia de solidaritate și asociație.

Elevii noștri în timpul cât au stat împreună au pregătit un minunat program pentru festivalul de sfârșitul anului, dansuri, coruri, cântece din fluier și cu vocea, scenă teatrală, care a avut un succes desăvârșit. In afară de acestea elevii au învățat răspunsurile la liturgie în întregime, sub conducerea unui învățător.

Recrutarea conferențiarilor la școala țărănească trebue făcută cu multă grije. Cei ce se angajază să țină cursuri trebue să știe că nu e suficient a face lecțiile oricum, ci să fie bine pregătiți, clari în expunere, cu răbdare față de întrebările ce li s'ar pune. Lecțiile se predau în formă de conversație și nu în mod savant, dela catedră, ci coborându-se conferențiarul în mijlocul elevilor și nizuind să se facă cât mai bine priceput de aceștia.

E foarte bine, dacă cursurile de specialitate pot fi ținute de specialiști, dar nu e absolut necesar. Dacă bunăoară consilierul agricol, ori agronomul, ori un alt specialist nu este un orator popular bine pregătit, ori nu are darul de expunere, ca să fie priceput, el poate da concursul la lecțiile practice din specialitatea respectivă, iar lecțiile teoretice le poate face un alt conferențiar, cu bune însușiri de dascăl. Acest din urmă se va pregăti destul de ușor din cărțile de specialitate, cu ajutorul respectivului specialist.

Persoanele, care se obligă a funcționa la aceste școli, trebue să-și ia rolul în serios pentru a nu compromite ideia și a nu se compromite el însuși în fața elevilor. Vor veni regulat la cursuri, vor sta până la sfârșitul orei, se vor convinge despre asimilarea celor expuse și vor fi întru toate devotați școalei. Dacă întâmplarea ar aduce cu sine, că ar fi serios împedecați de a veni la cursuri, vor aduce aceasta la cunoștința directorului școalei, care va dispune să fie suppliniți.

E necesar ca unul dintre profesori să fie totdeauna la îndemână pentru a înlocui pe cei, cari din orice motive întârzie ori nu pot veni.

Ce privește materiile de predat la cursuri ele variază dela un județ la altul. In general însă trebue să cuprindă:

a) studii folositoare vieţii gospodăreşti, agricultură, apicultură, pomicultură, creşterea vitelor, asociaţii agricole, dându-se atenţiune mai mare acelei materii din domeniul agriculturii, care corespunde mai mult necesităţilor şi posibilităţilor locale; *b)* cunoştinţe de orientare în viaţa publică, igienă, cunoaşterea boalelor, interpretarea legilor, a datoriilor şi drepturilor cetăţeneşti; *c)* deprinderi religioase şi morale, precum şi cunoştinţe generale; *d)* distracţii, cântece, dansuri, educaţie fizică. Acolo, unde va fi necesar se vor introduce şi alte materii, ori se va da atenţiunea cuvenită combaterii unor obiceiuri rele, unor plăgi sociale ori unor curente păgubitoare neamului şi ţării. Ţinerea unui examen serios în faţa corpului profesoral şi comisiei instituite de despărţământ este foarte importantă. Examenul dă dovadă despre utilitatea şcoalei, iar elevilor le întăreşte convingerea, că sunt stăpâni pe cele învăţate.

Examenul ţinut după încheierea primului curs al şcoalei noastre ne-a arătat câtă putere de pricepere se ascunde în mintea ţăranului maramureşan şi ce păcat ar fi să lăsăm ţărănimea şi pe mai departe în întunerec şi ignoranţă.

Festivalul sfârşitului de cursuri a dat prilej elevilor să-şi arate toată recunoştinţa faţă de cei cari s'au ocupat cu ei, iar pe noi ne-a încântat frumuseţa dansurilor şi cântecelor nefalsificate, izvorîte din sufletul bogat al sătenilor.

Ca încoronare a muncii depuse de fiecare elev şi ca o răsplată pentru dragostea cu care s'au apropiat de noi, am împărţit o serie de premii, alese toate în aşa mod, ca să reamintească elevilor întotdeauna zilele petrecute şi cunoştinţele câştigate în şcoală. Am dat mii de puieţi de măr, unelte de altoit, coşniţe de albine, seminţe selecţionate, cutii cu medicamente şi cărţi folositoare.

Contactul elevilor cu „Astra" l-am păstrat viu şi după depărtarea lor în satele de origină. Gazeta „Astra" se trimite gratuit fiecărui absolvent şi ea conţine în fiecare număr un sfat bun, un îndemn, o informaţie. Iar când vin la oraş, sătenii aceştia vin pela noi, ne mai întreabă, ne mulţumesc şi caută să fie în toate ocaziunile recunoscători, noi de asemenea ne abatem pe la ei, luând parte la bucuriile lor, la o nuntă, un botez, ori vizitându-le gospodăriile, cari au luat un alt aspect de pe urma învăţăturilor primite.

Nu putem şti care va fi până la sfârşit soarta acestor şcoli, unde vor lua ele fiinţă şi întrucât vor fi sprijinite de autorităţi şi oameni de bine, suntem însă convinşi că pe această cale se poate face mult bine sătenilor şi prin ei neamului şi ţării.

„Şoimii Carpaţilor".

De **Dr. T. Spârchez.**

In epoca noastră de civilizaţie modernă, viaţa ne îndreaptă tot mai mult spre o activitate, care compromite sănătatea individuală, atât din punct de vedere fizic, cât şi moral şi intelectual.

In adevăr, pe de o parte mecanizarea a adus după sine înlocuirea muncii fizice de altă dată, printr'un efort de tensiune intelectuală cerut de supravegherea maşinismului, atât în fabrici sau uzine, cât şi în agricultură, în mijloacele de locomoţiune şi chiar în sport.

Pe de altă parte, prin sistemul de diviziune a muncii şi a specializării dusă la extrem, munca individuală — fie aceea lucrătorului, fie a birocratului — e pasivă. Ea nu este decât o fărâmă fără viaţă în opera pe care nici unul nu o cunoaşte în ansamblul ei; de unde rezultă o amorţire a spiritului de iniţiativă şi gândire, o monotonie obositoare, care contribue în mare măsură la starea de deprimare de astăzi.

Este naturală reacţiunea împotriva acestor consecinţe nefaste, tradusă printr'un curent de educaţie fizică raţională, în care găsim compensarea tuturor desavantagiilor create de civilizaţia mecanică.

In Rusia există o împărţire a şcoalelor speciale de educaţie fizică pe două mari grupuri: metalurgie şi industrie textilă, cu programe adaptate, cu cari se luptă împotriva deformaţiunilor speciale, cu tendinţa de a neutraliza efectul lucrului în uzine.

Independent de acest curent format din cauza maşinismului, s'au născut societăţi de educaţie fizică sub influenţa împrejurărilor politice. Cele mai multe societăţi de acest fel au luat naştere în urma războaielor. Sunt multe state în cari educaţia fizică este organizată oficial, în vederea pregătirii militare.

Este netăgăduit rolul important pe care l-au jucat Sokolii, societate creată de Tyrs în 1862, pentru redeşteptarea patriotismului poporului ceh. El a făcut prin organizarea culturii fizice o şcoală de igienă, morală şi formare intelectuală.

Subsecţia de educaţie fizică a „Astrei", numită „Şoimii Carpaţilor" se înglobează în mişcarea generală, ca o tendinţă firească a actualei stări de lucruri, privită în complexul ei.

Şoimărismul este astăzi un curent puternic, care duce spre o nouă orientare, este un val de energie al tineretului,

care a cuprins toate satele din jurul Clujului, punctul de plecare al organizaţiei. Avem în judeţ 19 organizaţii, cuprinzând fiecare între 50—400 membri, bărbaţi şi femei. Organizaţiuni similare au luat naştere şi în judeţele Sibiu, Sighet, Braşov, etc.

Este semnificativ faptul că — şoimărismul, corespunzând unei nevoi reale, de mult simţită în sufletul poporului nostru — suntem mereu chemaţi în diferite sate, pentru a organiza tineretul sub steagurile Şoimilor. Ei au devenit cei mai buni animatori şi propagandişti ai „Astrei", cu ale cărei scopuri se îmbină atât de frumos şi armonic tendinţele lor de pregătire cetăţenească, care ţinteşte odată cu educaţia fizicului educaţia integrală, vizând ansamblul personalităţii.

In adevăr, corpul are o influenţă primordială asupra existenţei. Rousseau spune: „Cu cât corpul este mai slab, cu atât el comandă mai mult. Cu cât este mai tare, cu atât ascultă mai bine".

In zilele noastre, influenţa fizicului asupra spiritului se studiază experimental. S'a ajuns la statistici interesante privitoare la această problemă.

Insăşi istoria ne arată că omul şi-a format inteligenţa prin mişcare: nevoia de a înfrunta pericolele, de a trece obstacole, i-a ascuţit încetul cu încetul facultăţile intelectuale latente.

D-rul A. Thooris spune: pentru a construi case, trebuesc fundaţiuni; pentru construcţia creerului ne trebuesc muşchi.

Educaţia fizică, deci, nu poate fi lăsată la voia întâmplării sau la iniţiativa particulară. Ştie ori cine că — în privinţa efortului de ori ce natură — ceea ce poţi da în grup este incomparabil mai mult decât ceea ce poţi da singur, în aceleaşi condiţiuni. Aşa se explică, în parte, rezultatele frumoase la cari au ajuns Şoimii Carpaţilor.

Până la înfiinţarea lor, sărbările „Astrei" erau — în cel mai rău caz — distracţie pentru tineret şi spectacol pentru cei mai în vârstă. Astăzi, ele sunt prilej de activitate personală a Şoimilor, prin care se face apel la sentimentul lor de răspundere, fiecare având partea sa de contribuţie pentru reuşita serbării. Pregătirea serbărilor înseamnează nu numai pregătirea programului propriu-zis; ea este prilej de emoţii puternice şi o bună şcoală pentru desvoltarea sentimentului de prietenie între ţărani. Egoismul dispare, topit de căldura, care îi însufleţeşte pe toţi deopotrivă pentru lucrul început.

Faptul că atragem atâţia membri în organizaţia Şoimii Carpaţilor se datoreşte manifestaţiunilor frumoase ale orga-

nizațiunilor existente, cari prin disciplina de ansamblu, încântă și atrage ochiul spectatorilor.

E suficient ca un sat să vadă o serbare, în toată desfășurarea ei, pentru ca să se simtă atras, ca de o chemare de mult simțită, sub drapelul Șoimilor.

Nu ne-am așteptat ca țăranul nostru, surmenat fizicește, să guste atât de mult educația fizică. E adevărat că munca câmpului este obositoare, mai ales prin monotonia sa: ea localizează mișcarea numai la o parte a musculaturii, se face individual sau în grup restrâns, din obligație și fără măsură — fiindcă așa cer condițiunile noastre de climă și recoltă.

Ceea ce atrage mult pe țăran în educația fizică organizată de Șoimi, este faptul că ea îi dă tocmai ceea ce îi lipsește în munca câmpului:

1. Noutatea.

2. Mișcarea liberă, completă, în care toți mușchii lucrează armonios.

3. Elementul sportiv al jocului, în general, care îi dă prilejul să-și arate capacitatea, îi deșteaptă și satisface nevoia de emoție, spiritul de devotament.

4. Disciplina de ansamblu sub conducerea unui singur șef, care — chiar dacă nu are o valoare intrinsecă — pregătește pe individ pentru minunata disciplină individuală sufletească.

Tendința generală de educație fizică modernă trebue să fie, după Von Schagen, de a reveni la echilibrul naturii, compensând munca fizică de altă dată prin mișcări cari să asigure nu atât desvoltarea mușchilor, cât mai ales desvoltarea funcțiunilor (de respirație și circulație) deci a combustiunilor organice, cari regulează asimilația și desasimilația. Mișcările localizate au influență foarte redusă asupra organelor și deci a economiei generale a organismului.

Din punct de vedere intelectual și moral, educația fizică urmărește prin jocuri, excursii, serbări, sport, mai ales gândirea personală, spiritul de inițiativă, omorît chiar în copilul, care-și primește jucăriile — micile mașini — deagata.

Se adaogă la aceste mari tendințe, caracterul bine marcat pe care fiecare națiune (Italia, Germania, Rusia), îl imprimă școalei sale pentru scopurile ce urmărește, potrivit doctrinei conducătorilor săi.

In acest sens deci, profesorul de educație fizică trebue să fie nu numai un antrenor, ci mai ales un educator, urmărind întreaga personalitate a fiecărui individ. Exemplul Angliei, care totdeauna a urmărit formarea caracterului, prin educația fizică, este vechiu.

Desigur că organizaţia Şoimii Carpaţilor, fiind la începutul ei, nu are de spus ultimul cuvânt, mai cu seamă în privinţa metodelor de lucru. Ele trebuesc adaptate pe de o parte nevoilor noastre specifice, iar pe de altă parte diferitelor clase sociale, ocupaţiuni, vârste şi sex. Trebuesc însă încercate şi modificate printr'o îndelungată experienţă, până la desăvârşire.

Ceeace putem face este să dăm oarecari sugestii, în legătură cu realizările obţinute până acum, sugestii, cari pot fi folositoare pentru noi înjghebări de Şoimi.

Am observat că asociaţiile, cari au ajuns astăzi la cel mai mare număr, la cele mai frumoase rezultate — atât de ansamblu, cât şi individuale — sunt acele, cari au început cu un mic mănunchiu de oameni, convinşi însă şi dornici de tot ceeace le ofeream. In zadar ne-am bucurat de rezultate numerice mari la înscriere. Ele nu au durat. Desigur un nucleu mic, dar bine format, cu posibilităţi serioase de control, prezintă cele mai bune garanţii pentru o înflorire mai înceată, dar temeinică a Şoimilor.

Organizaţia nu trebue să fie numai o grupare a tineretului propriu-zis. Şoimăria — fiind o şcoală de pregătire cetăţenească, cu o concepţie naţional-biologică — încadrează şi oameni mai înaintaţi în vârste, cuprinzând membri dela 17 până la 40—45 ani. In toate organizaţiunile noastre, înscrierea elementelor mature — fruntaşi ai comunelor — au dat o notă de seriozitate şi demnitate Şoimărismului, notă, care a echilibrat avântul tineretului într'o armonie perfectă de conlucrare temeinică.

Programul de instrucţie trebue să fie foarte variat (întreceri de tot felul, ca aplicaţiuni de educaţie fizică, lecturi, teatru, coruri, conferinţe din toate domeniile), pentru ca fiecare individ să găsească în multiplicitatea manifestaţiunilor din program pe cele mai potrivite cu firea şi calităţile personale.

Teatrul a devenit astăzi cel mai gustat mijloc de propagandă culturală. Rolul său trebue completat totdeauna prin conferinţe explicative. La ţară, în special, teatrul jucat de săteni are mare influenţă morală, atât prin pregătirea lui, care este un prilej de colaborare intelectuală între cei tineri şi cei mai în vârstă, cât şi prin reprezentarea lui, fiind forma cea mai impresionantă de exprimare a sentimentelor ce dorim să transplantăm în sufletul poporului.

In programul serbărilor ţinute la 10 Mai şi la 1 Dec. la Teatrul Naţional din Cluj, executat în întregime de Şoimii dela sate, teatrul ţărănesc a dat un strălucit examen.

Turneele în împrejurimi ne-au dat rezultate frumoase, prin emulaţia ce s'a produs între diferite sate. In ultimul

timp am organizat serbări pe scena Teatrului Național din Cluj, cu programe susținute exclusiv de către Șoimii dela sate. Reușita lor a fost cel mai bun stimulent pentru dragostea de muncă în crezul Șoimilor.

Este absolut necesar să nu se organizeze serbări decât după o lungă perioadă de pregătire, printr'o instrucție, în care scopul principal să fie folosul individual, atât din punct de vedere fizic, cât și moral și intelectual. Organizarea serbărilor cere nenumerate repetiții; aceasta aduce după sine monotonie în program, sacrificii de timp, pe care fiecare individ le face cu plăcere numai după ce s'a legat sufletește de societatea, care i-a satisfăcut îndelung nevoile personale. Programul unei serbări trebue să reiasă în mod natural din pregătirea normală anterioară. Este evident că și efortul făcut cu aceste ocaziuni are o valoare educativă incontestabilă, despre care am vorbit în legătură cu pregătirea serbărilor.

Concepția națională a organizațiunii trebue să dea un caracter patriotic bine pronunțat multora din manifestațiunile Șoimilor. Această tendință are un înțeles special în Ardeal și mai cu seamă în regiunile în cari spiritul românesc al tradiției a fost alterat de vremurile grele prin cari am trecut. Conferințele cu subiecte naționale sunt apreciate de săteni, ele relevând figuri și fapte, cari insuflă fiecăruia conștiința și mândria de român.

Educația făcută în acest sens ne-a dat rezultate frumoase de patriotism constructiv. S'au organizat în diferite sate — din inițiativă proprie — aniversări și serbări antirevizioniste impunătoare, la care au luat parte regiuni întregi. Cu prilejul defilării Șoimilor la Cluj în ziua de 10 Mai membrii organizației, bărbați și femei, și-au lucrat ei însuși costumele naționale. S'a dat astfel un exemplu pe care îl urmează astăzi cu entuziasm satele, înlocuind portul fără caracter de până acum, urâțit prin influențe străine.

Mici avantajii materiale, fără importanță în gospodăria satului, sunt primite de membri cu multă satisfacție, ca distincție și recompensă directă pentru munca ce o depun.

Un local al Șoimilor, înzestrat cu o bibliotecă, este indispensabil. El formează un punct important de atracție și legătură cu asociația.

Desvoltarea Șoimilor este legată de manifestațiile „Astrei", activarea căreia a devenit astăzi mult mai cu înțeles pentru tineretul bine pregătit și nu vedem o organizație temeinică Șoimărească decât în cadrele Asociațiunei.

Bizuindu-ne pe puterea de muncă a conducătorilor, prevedem — judecând după avântul pe care l-a luat organizația în ultimul timp — o înflorire a Șoimărismului, plină de nădejdi pentru poporul român.

Drumul către sufletul poporului

— Câteva constatări din experienţă. —

De **I. Agârbiceanu.**

Poporul românesc, fiind veacuri de-arândul-un neam aproape exclusiv de ţărani, nu a ajuns încă nici azi la acea deplină încredere în intelectualii săi, care e necesară în propaganda culturală. Spre răsărit de Carpaţi era clasa boerească, prea puţin diferenţiată culturaliceşte de ţărani, care avea contact cu massele mari. La Apus de Carpaţi „domnii" erau toţi streini sau înstreinaţi. În contactul dintre pătura satelor şi lumea ce venea din târguri sau dela conacuri boereşti şi mai ales arândăşeşti, era vorba exclusiv de îndatoririle de ordin material ale clasei ţărăneşti faţă de fisc sau faţă de proprietarul de pământ.

Se încasau contribuţiile, dările, dijmele, se făceau contractele învoielilor agricole. Veacuri de-arândul — afară de buni şi milostivi boeri — nu s'a apropiat nime cu gândul să-i dea ceva ţăranului, ci numai să-i ceară.

Între astfel de împrejurări e firesc ca sufletul poporului să se închidă cu multe lacăte în faţa lumii dela târguri, în faţa „domnilor". Prin simţemintele moştenite din generaţie în generaţie neîncrederea s'a continuat până în zilele noastre.

Încă în cele mai multe regiuni ale ţării orice coborîre a „domnilor" în mijlocul sătenilor trezeşte mai întâi gândul primejdiei. „Oare ce ne vor mai aduce şi aceştia"? se întreabă ei cu gândul numai la rău.

În ţinuturile şi satele în cari s'au pogorît mai adeseori şi de decenii, propagandişti culturali bine intenţionaţi, gheaţa s'a spart, încrederea a început să pună stăpânire pe suflete. Ba şi glasuri sincere de chemare în ajutor s'au auzit şi se aud.

Totuşi pretutindenea încă drumul către sufletul poporului întâmpină încă greutăţi. Pentru a câştiga tot mai mult încrederea masselor în intelectuali, în propagandişti culturali, *însemnăm aici câteva îndrumări rezultate din experienţă.* Desigur, ele nu sunt singurele, şi am fi mulţumiţi dacă ni se vor semnala şi altele de către cei cu o experienţă în propaganda culturală.

1. Propagandistul cultural, conferenţiar, îndrumător practic — orice muncă modestă ar desvolta, *trebue să-şi ia rolul în serios.* Să aibă *conştiinţa că îndeplineşte o muncă dintre cele mai importante.* Intelectualul dela oraş, când îşi ia angajamentul să se deplaseze într'un sat, în cadrele „Astrei", pentru o conferinţă sau îndrumări practice,

să nu-şi ia hotărîrea din motivul *că are prilej să facă o excursie*, să se distreze, să respire aerul câmpurilor, ci din *convingerea că vrea să poată fi folositor*. Nici odată deplasarea să nu se facă pentru noi, ci pentru cei ce ne aşteaptă.

Dacă factorul propagandei culturale lucrează din superioara convingere de mai sus, el, în chip necesar, se va nizui să împlinească şi alte condiţii necesare. Şi anume:

2 Nu va coborî în popor *dus de dorinţa să se distingă însuşi*, în ochii superiorului sau ai poporului, ci să ajute sincer şi serios la luminarea acestuia. Nu *oratoria* sa o va căuta şi nu-şi va pregăti conferinţa cu gândul să aca furoare, ci să crească înţelegerea şi voinţa sătenilor.

De multe ori putem asculta la sate conferenţiari, cari par'că vor să dovedească suitei ce l-a însoţit dela oraş, ce ştie şi cum poate să-şi desfăşoare cunoştinţele, iar nu să fie folositor ascultătorilor ţărani.

Propagandiştii de acest soiu nu contribue cu nimic la luminarea masselor.

3 Factorul propagandei culturale nu va descinde nici odată în mijlocul poporului fără *să fie bine pregătit*. Aceasta nu numai pentru a *cinsti* după cuviinţă pe ascultători, ci şi pentru a rămânea rezultate în suflete. Mulţi cred că la popor *se poate vorbi improvizat*. Ai o seamă de cunoştinţe la cari e de ajuns să te gândeşti o clipă, să le aduni într'un mănunchiu, pentru a le putea împărtăşi cu folos.

Ori, experienţa dovedeşte că mai ales poporului nu i se poate vorbi improvizat. Pe lângă ştiinţă şi cunoştinţe e nevoe şi de un *meşteşug* al predării, iar acesta nici odată nu se poate improviza.

Cei ce cred că poporul nu-i alegător şi primeşte ori cum i s'ar vorbi, se înşeală amar. Poporul are din instinct un profund simţ de discernământ. El simte numaidecât cari sunt vorbele de clacă, umpluturile, şi care e firul roşu în mersul ideilor şi în argumentare. Pe cel nepregătit îl simte numaidecât şi se simte umilit, dispreţuit. Păretele despărţitor se ridică numaidecât între vorbitor şi ascultător şi toată peroraţia e zadarnică. Ascultătorii încep să caşte.

Şi dacă au nenorocul că, dupăolaltă, să le vorbească tot oameni nepregătiţi, nu mai vin la întruniri, nici când se nimereşte un conferenţiar conştienţios, care şi-a pregătit bine subiectul.

De aceea, oricât de bine şi-ar stăpâni materialul unei conferinţe, propagandistul cultural trebue să-l aranjeze cu grije, să-l împartă cu măsură, să-i dea forma definitivă, înainte de a părăsi oraşul.

Mai ales se va îngriji să-i dea o *formă* literară aleasă, *cu cât mai multe pilde* şi asemănări din natură sau din viaţa satului şi a sătenilor. Toate acestea nu-i vor veni gratuit în cursul vorbirii şi tocmai la locul potrivit, *dacă nu le va căuta de acasă şi nu le va fixa la locul lor.*

4. In pregătirea conferinţii trebue să pornim dela o *justă apreciere a sufletului poporului, neatingând prin nimic simţul şi conştiinţa demnităţii sale.*

Unii propagandişti culturali nu apreciază îndeajuns *inteligenţa* ascultătorilor ţărani. Cred că există o prăpastie între puterea lor de înţelegere şi aceea a ţăranului. Uneori îi spun lucruri copilăreşti de uşoare, cunoscute de când e veacul de toată lumea. Alteori un lucru uşor îl explică până în pânzele albe, încât ţăranului i-e lehamite să-l mai asculte.

Nu există, mai ales în problemele fundamentale ale cultivării, prăpastii între priceperea intelectualului şi a ţăranului cu minte sănătoasă. Cu atât mai puţin când e vorba de ţăranul român, care, în majoritatea regiunilor ţării, are o inteligenţă sclipitoare, pe lângă instrucţia firească.

Alţi propagandişti depreciază *sensibilitatea* sufletului ţărănesc, crezând că acesta nu e susceptibil ca şi al nostru, la notele minore, fine. De aceea de obiceiu folosesc expresii tari, uneori chiar triviale şi asemănări la fel. Nobleţa, duioşia, fineţea sentimentelor nu e exploatată, din convingere că ţăranul nu are aceste game ale simţirii.

Unii nu se sfiesc *să înfrunte*, chiar să condamne fără apel, înstrăinând şi mai mult pe auditorul ţăran. Cred că nota aspră, nota dură, e cea mai potrivită când e vorba de slăbiciunile dintr'un sat sau dintr o regiune.

5. Nu e permis să uităm că fiecare om are *amorul său propriu* şi că acesta nu trebue să fie jignit. La înţelegerea şi condamnarea unui rău niciodată nu se poate ajunge prin atac frontal şi deprimant pentru ascultător. Drumul cel mai drept e cel cu ocolişul. Se va stărui deci în primul rând *asupra calităţilor frumoase* pe cari le poate avea fiecare om şi asupra muncii ce se poate face prin ele, slăbiciunile arătându-se ca nişte piedici în muncă şi creiaţie, în atingerea binelui.

6. Niciodată expunerea propagandistului să nu trezească pesimismul, *ci optimismul ascultătorului.* Din contactul intelectualului cu ţăranul, acesta trebue să se aleagă cu puterile sufleteşti crescute, nu scăzute.

Slăbiciunile, defectele, păcatele individuale, sociale sau naţionale, vor fi reliefate şi explicate, dar stăruinţa principală trebue pusă pe *calităţile* bune ale omului, ale societăţii, ale naţiei româneşti.

Tot asemenea când e vorba de lipsurile trupului, de-boli. Bolile să fie cunoscute, ca şi mijloacele de apărare împotriva lor, dar să se pună greutatea principală a expunerii pe factorii de sănătate ai trupului, rămânând convingerea în ascultători, corespunzătoare adevărului şi anume că nu boala, ci *sănătatea e regula generală* a vieţii.

7. In deosebi, în atmosfera morală de azi, atât de deprimătoare — creiată în mare parte de noi înşine, prin pesimismul şi critica distructivă de ani de zile — e necesară trezirea *unui puternic optimism naţional.* De aceea propagandiştii culturali, cari nu ştiu, nu pot, ori nu vor să deştepte această încredere în noi înşine, nu ar trebui să ia niciodată cuvântul în mijlocul poporului.

8. E o constatare făcută de mult şi din partea multora că lucrul cel mai greu în contactul cultural cu poporul este *aflarea limbii celei mai potrivite.* Cei ce abundă în expresiuni ştiinţifice şi termini tehnici, vorbesc înzadar maselor, cari nu cunosc aceşti termini.

Alţii cad în extremul celalalt: se nizuesc să vorbească în termini pe cari îi cred mai populari şi adeseori spun cuvinte de cari lumea râde: fiindcă sunt populari într'o regiune, în alta nici nu-s cunoscuţi, sau au altă însemnare.

E bine să ştim că în cele mai multe regiuni ale ţării limba românească cea mai înţeleasă de toţi e aceea, care s'a făurit de mult şi se făureşte încă şi azi *în cele mai bune gazete poporale* ale noastre. De altfel unitatea limbii noastre ne asigură o înţelegere în orice colţ de ţară, dacă nu vom exagera nici în terminii ştiinţifici, nici în expresiuni prea dialectale sau chiar locale.

9. Pentru a fi mai în nota mentalităţii dintr'o comună sau dintr'o regiune, propagandistul cultural ar trebui să *cunoască mai dinainte împrejurările locale* şi a aşa-numitei „opinii publice" dintr'un sat la un moment dat. Ar vorbi mai de acasă şi auditorii ar fi mai atenţi la expunerea ce s'ar face. La această cunoaştere a diferitelor localităţi s'ar putea ajunge numai prin informaţii şi rapoarte sosite la centrul judeţean al „Astrei" dela organele cele comunale şi de plasă.

10. Ca o îndrumare de cea mai mare importanţă pentru propaganda culturală e constatarea că în urma oricărei descinderi la sat să rămână ceva practic pe teren. Să rămână o urmă materială. Inceputuri în această direcţiune s'au făcut de mult, prin înfiinţare de biblioteci, sădiri de pomi, case culturale. Dar din experienţa tuturora rezultă că aceste urme materiale ce rămân pe urma propagandei culturale, sunt azi mai aşteptate ca ori când de către populaţia satelor.

Tradiția culturalizării masselor în Ardeal.

(Propagandă culturală la sfârșitul veacului al XVIII-lea.)

De **Al. Dima.**

Când în 1861 energia și spiritul organizator al lui Andrei Șaguna avea să închege primul nucleu statutar al „*Asociațiunii*", entuziasmul Ardealului se manifesta cu atâta spontaneitate și amploare, încât istoricul de azi e nevoit să caute explicațiuni ce depășesc — fără îndoială — împrejurările imediat anterioare faptului. Izvorîtă din înalta concepție a misiunii culturale a unui neam, „Asociațiunea" aduna — în fond — în actul sintetic al constituirii ei formale, străvechi moșteniri ce zăcuseră ascunse ca atâtea comori naționale revelate doar prin focurile grabnice ale închipuirii populare.

In negura opacă a veacurilor, ochiul istoricului distinge totuși pâlpâirile sfioase din volbura cărora avea să sbucnească flacăra semeață a „Asociațiunii". Înfiripată din adâncimea unui autentic spirit cultural, „Astra" își făuria viața din vraja unei tradiții mai vechi decât ea însăși, ale cărei momente e foarte instructiv și educativ să le încrestăm — cât mai des — aci.

Poposim — de data aceasta — în marginea unui surprinzător fapt misionar, petrecut în Sibiul din preajma ultimului deceniu al secolului a XVIII. Împrejurările, reconstituite de mintea ageră a lui *Ilarie Chendi* ne sunt pe larg expuse în broșura din 1900 a criticului: „Începuturile ziaristicei noastre" (1789—95). Și iată cum se deapănă firul faptelor:

In anul marei revoluții franceze, se constituia la Sibiu o „societate" ce aduna reprezentanți ai diferitelor naționi din Ardeal, printre cari și câțiva învățați români în frunte cu „*doftorul de legi și profesorul de tămăduirea ochilor*", cum îi spunea *Tempea, Ioan Molnar-Moraviu.* Cu scopuri de generoasă ajutorare a celor mulți, ca un ecou desigur al curentului filantropic apusean, „societatea" sibiană hotărî înființarea unei foi românești, numită în documentele oficiale „*Wallachische Zeitung für den Landmann*". Urmând să apară în 1790, „*Ziarul românesc pentru agricultor*" ar fi fost cu aproape patru decenii anterior „Curierului românesc" al lui Heliade și „Albinii românești" a lui Asachi. Deși privită cu multă înțelegere și căldură de chiar guvernatorul de pe atunci al Transilvaniei, gazeta nu apăru totuși din vecinicul motiv al lipsei de fonduri.

Intenția din care a purces însă, rămâne extrem de lăudabilă și mai ales *caracteristică* pentru mentalitatea mi-

sionară a românilor ardeleni dela sfârşitul secolului al XVIII-lea. Să concepi într'adevăr unul din primele ziare ce înregistrează istoria periodicilor noastre, să-l scrie învăţaţi ca multilateralul I. Molnar, cari să se gândească — în primul rând — la nevoile poporului, şi nu la satisfacerea propriilor curiozităţi intelectuale, — e o faptă de o atât de înaltă frumuseţe încât numai din inima unui misionar al culturii putea răsări.

Dar rândurile acestea nu urmăresc numai încrestarea aci a generozităţii sentimentului acelor învăţaţi, ci doresc să înfăţişeze de asemeni *cuminţenia* cu care fapta a fost plăsmuită.

In adresa din 30 Iulie 1789 ce „societatea literaţilor din Sibiu" o trimise curţii imperiale din Viena, ne sunt expuse punctele programului gazetei româneşti.

„Societatea" subliniază mai întâi calitatea publicului ce ar urma să citească ziarul. Se spune astfel că „naţiunea nu este la acel nivel cultural, ca întreagă să ştie ceti. Deci ziarul este destinat mai ales pentru preoţi, cari vor avea să comunice conţinutul cu poporul în fiecare săptămână".

Iată-l dar pe preot, propagandistul cultural de totdeauna, chemat să împărtăşească poporului ştirile şi sfaturile ziarului şi să le explice desigur. Este, fără îndoială, o surprinzătoare anticipare a şezătorilor noastre de astăzi.

Mai interesant încă e felul cum era conceput ziarul. Învăţaţii făuritori ai programului nu sunt nici pe departe prada vagului romantism al propagandistului cutural ce crede în frumuseţea teoriilor fără nici-un răsunet practic. Ei accentuiază dimpotrivă, în programul lor, elementele *„bunelor moravuri şi ale economiei"*.

„Ziarul ar începe — ni se spune — cu un anumit Popa Miron, preot în Valea-Frumoasă, care ar avea să povestească cum a trăit el în casa sa, între copiii şi părinţii săi, în ce chip a condus economia, ce a muncit în anii cei rodnici şi ce anume în cei nerodnici; în ce măsură s'a supus conducătorilor; cum a sprijinit pe cei săraci, cu un cuvânt ce bun povăţuitor şi părinte a fost poporului".

După cum se vede, măsuri privind diversele laturi ale vieţii noastre ţărăneşti: familia, gospodăria, munca adaptată schimbărilor anilor, relaţiile cu autoritatea, sentimentul ajutorării, toate pornind din sufletul preotului, ca o ofrandă binecuvântată, în contrast cu *„un om beţiv*, iubitor de gâlceavă şi de rea tovărăşie, care fuge de muncă, e nesupus şi are un sfârşit trist".

Programul ne mai surprinde apoi şi cu un alt punct smuls par'că zilelor noastre.

„Venitul curat al ziarului — se scrie aci — îl va jertfi pentru răsplătirea agricultorilor celor mai bravi şi mai sârguitori, împărţindu-l an de an şi publicând aceasta prin ziar".

* * *

Am ţinut să reamintim generosul gând al propagandiştilor culturali dela sfârşitul secolului al XVIII-lea, cu şapte decenii înainte de închegarea „Asociaţiunii", spre a pune în relief existenţa unei vechi preocupări misionare în Ardealul ce avea — pe această bază — să creeze mai apoi floarea „Astrei".

Intr'o vreme în care o nouă activitate de sistematică propagandă se pregăteşte, e nespus de folositoare evocarea unei tradiţii ce din rodnicele visuri şi înfăptuiri ale trecutului va alcătui piedestalul muncii culturale a viitorului.

Material pentru conferinţe, şezători, etc.

Oamenii mari în viaţa popoarelor.

Conferinţă poporală model.

De **I. Agârbiceanu.**

1. Psalmistul şi împăratul David, minunat de zidirea lui Dumnezeu, de măreţia şi frumuseţea lumii, a strigat, din toată inima, într'un avânt de închinare: „Mari şi minunate sunt lucrurile Tale, Doamne şi toate întru înţelepciune le-ai făcut". Iar altădată a strigat, cuprins de admirare: „Cerurile spun mărirea lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria".

Lumea, cum o vedem cu toţii, e plină de zidirea lui Dumnezeu. Fie că privim cerul, fie că ne uităm la pământ, vedem un nesfârşit şir de zidiri cari nu se aseamănă una cu alta, ci ne încântă prin deosebirea, prin varietatea lor nesfârşită Această varietate e dovadă de înţelepciunea Ziditorului şi prilej pentru bucuria şi încântarea noastră.

Stea de stea se deosebeşte întru lumină şi strălucire, deşi toate sunt frumoase şi plăcute la vedere. Un fir de iarbă nu e ca celalalt; floare se deosebeşte de floare; copac de copac; nu vom afla doi arbori întru toate asemănători; două râuri, doi munţi nu seamănă unul cu altul. Nici chiar pietrile. Căci ce deosebire este dela bolovanul

din râu până la cristalele bătute în fețe regulate, cari joacă în lumini și în culori. Tot asemenea vietate se deosebește de vietate. Câte trepte nu sunt dela viermele pământului până la leul pustiurilor, dela musca nesuferită până la vulturul văzduhurilor. Ce deosebire de mărime și de desăvârșire este într'o ființă care nu se vede cu ochiul slobod, atât e de mică și fără nici un organ mai deosebit și între trupul omului care e cea mai desăvârșită mașinărie vie!

Privind însă lucrurile, moarte sau vii — cari au ieșit din mâna Domnului, dela piatră până la animalul cel mai puternic, mirarea ne umple, mai ales, în fața celor mai desăvârșite.

Toată lumea din străinătate, care are bani, se duce să vadă și să se minuneze în munții Alpi, din Elveția. La noi în țară cei cari vreau să vadă o priveliște măreață și frumusețile firii, nu se urcă pe-un deal sau pe-o colină, ci se urcă pe Retezatul, Surul sau Negoiul, munții cei mai măreți din România. Cine vrea să vadă un mare râu se duce la Dunăre. Cine vrea să cunoască măreția mării nu se oprește la marginea unei bălți sau unui lac, ci se duce la mare, la Ocean.

Toți dorim să vedem și să mirosim floarea cea mai frumoasă și mai aromată dintr'o grădină sau să vedem un stejar puternic, de sute de ani.

Cu un cuvânt: lumea lui Dumnezeu e plină de zidiri deosebite, toate frumoase în felul lor. Dar noi suntem atrași în chip deosebit, de lucrurile și ființele cele mai desăvârșite. In ele vedem mai deslușit mărirea și înțelepciunea lui Dumnezeu.

2. Dacă ne robesc și ne încântă, ne atrag la ele lucrările cele mai frumoase și mai deosebite ale lumii, nu ne vom mira, că cea mai mare atragere o simțim față de oamenii cei mai desăvârșiți, față de *oamenii mari*.

Oamenii, deși sunt cununa zidirilor lui Dumnezeu pe pământ, se deosebesc ei unul de altul și la trup și la suflet. Unul e pitic, altul e cât un munte. Unul e frumos, altul e urât. Unul e bun, altul e rău. Unul e înțelept, altul e nebun. Când vorbim de *oameni mari* nu ne gândim la mărimea și tăria lor trupească, *ci la mărimea, puterea și sănătatea sufletului lor*, a minții, a inimii și a voinții lor.

Pe acești oameni mari toți dorim să-i vedem, să-i cunoaștem sau cel puțin să cunoaștem viața și lucrările lor, mai mult decât dorim să vedem muntele cel mai înalt, floarea cea mai frumoasă și mai bine mirositoare.

Și, pe bună dreptate!

Pentrucă alte lucruri sau ființe mai desăvârșite din ume nu ajută cu nimic la desăvârșirea semenilor lor. Un

stejar uriaş nu ajută altor stejari să crească şi ei uriaşi. Dimpotrivă: nu lasă să crească sub coroana lor pe alţii şi celor din apropiere le ţin umbră. Floarea cea mai frumoasă şi mai bine mirositoare din grădină, nu face şi pe celelalte flori frumoase şi pline de mireasma sa. Un leu voinic nu umple de tărie şi pe unul slab.

Oamenii mari, dimpotrivă, nu sunt mari numai pentru ei, ci pentru întreg poporul din care s'au născut şi chiar pentru întreaga omenire. Ei nu trăiesc numai pentru ei, ci pentru întreg poporul şi poate pentru toţi oamenii din lume. Adică: *ei fac să treacă lumina minţii lor, aurul, focul simţirii lor şi voinţa lor în toţi fiii unui neam.* Astfel ei ajută ca şi cel întunecat să se lumineze; şi cel nesimţitor să ardă de simţire; şi cel necredincios să creadă; şi cel fără nădejde să aibă speranţă; şi cel fără voinţă să se schimbe într'un luptător. Oamenii mari, în chipul acesta, ajung să fie de cel mai mare folos în viaţa unui popor, prin faptul că fac un neam întreg după chipul şi asemănarea lor, după cum Dumnezeu a făcut pe om după chipul şi asemănarea Lui.

De aceea îi iubim şi ne alipim de ei. Ascultăm cuvântul şi porunca lor. Îi simţim crescuţi din inima noastră.

3. Nu mai începe îndoială că oamenii mari sunt înzestraţi din naştere, dela Dumnezeu, în chip deosebit, pentru a-şi putea atinge ţinta pentru care s'au născut în lume. Dar iarăşi e adevărat că nici o înzestrare din naştere nu e de-ajuns pentru a fi om mare, dacă omul însuşi nu se străduieşte, prin munca şi suferinţa lui, să păstreze şi să crească acele daruri deosebite date de Dumnezeu.

Poate unul avea cinci talanţi! Dacă îi îngroapă în pământ şi-i lasă să ruginească, nu numai că nu va câştiga alţi cinci cu ei, ci îi va pierde şi pe aceştia. Câţi tineri cuminţi, cu mari şi frumoase simţiri, au ajuns fără nici un căpătâiu şi fără nici un folos în lume, fiindcă nu au îngrijit şi nu au sporit darurile date de Dumnezeu.

De aceea *nu vom afla nici un om mare* în istoria românilor ori în istoria popoarelor, *a cărui viaţă să nu fi fost o necurmată muncă şi luptă* pentru a-şi creşte şi oţeli puterile date şi a delătura pierderile ce li se pun în drumul către ţinta pe care vor s'o atingă. Noi îi admirăm şi-i slăvim de departe pe oamenii mari din istorie sau ne minunăm în faţa celor cari trăiesc, dar nici prin minte nu ne trece că viaţa lor e plină de muncă, de chin, de suferinţă, de credinţe şi de înfrângeri.

Din Scriptură avem chipurile proorocilor, oameni mari şi sfinţi, cari au călăuzit poporul evreilor, dela Moisi la

Ioan Botezătorul: Toţi au dat lupte mari împotriva răului şi a nedreptăţii, dar viaţa tuturora a fost o necurmată suferinţă şi mulţi au murit ucişi de duşmani. Luptă, suferinţă şi chin a fost viaţa celui mai mare om, Isus Domnul, Dumnezeu şi om, răstignit pe cruce.

În istoria noastră naţională să ne gândim la Mihaiu Viteazul, Horea, Tudor Vladimirescu, Avram Iancu. Vom afla că toţi aceştia nu s'au mulţumit cu darurile sufleteşti cu cari s'au născut, ci le-au păstrat şi le-au crescut, în ei şi în alţii, cu preţul celor mai mari suferinţe.

Aşa dar oamenii mari, sunt mari şi prin darurile cu cari s'au născut, dar mai ales prin stăruinţa lor în muncă şi luptă, prin jertfa vieţii lor.

4. Dar cum trece duhul unui om mare în sufletul unui popor întreg? Cum poate el lumina minţile altora? Cum poate încălzi inima deaproapelui? Cum poate vărsa credinţa, nădejdea şi voinţa sa în alţii? Cum pot ei schimba un popor slăbănog într'un popor viteaz? Cum pot trezi un popor amorţit?

Cu alte cuvinte: Cum ne pot fi folositori tuturora? Ei sunt luceferi cari aprind în jurul lor alţi luceferi. Ei sunt stejari puternici cari fac să crească în jurul lor alţi stejari puternici. Ei sunt flori pline de miresme îmbătătoare, cari fac să răsară în jurul lor alte flori, tot aşa de inmiresmate. Cum pot? Care e tâlcul?

Dar, mai întâi, e adevărat ceeace spunem noi? Oamenii mari să aibă într'adevăr aşa de mare înrâurire asupra popoarelor, asupra omenirii?

Istoria ni-e martoră că nu spunem minciuni. Iată câteva pilde.

Poporul evreesc trăia de şase sute de ani în robia egiptenilor. Erau slugile, sclavii acelui neam şi ai împăraţilor lor. Trăiau în cea mai cumplită sărăcie. Erau puşi la muncile cele mai grele, de bună seamă şi la ridicarea piramidelor cari au rămas până în zilele noastre. Evreii nu aveau nici un drept în ţara Egiptului. Se tânguiau neputincioşi, dar nu încercau să-şi facă soarta mai bună.

Până a venit *Moisi* în mijlocul lor. Acesta le-a spus că-i trimis de Dumnezeu să-i scoată din robie. Le-a dovedit cu semne că are putere. Credinţa în mântuire a început să încolţească în sufletul evreilor, să crească mereu încrederea lor în Moisi. Odată cu creşterea încrederii în ei şi Moisi şi în ajutorul lui Dumnezeu, evreii nu s'au mai temut de Faraon şi oştile lui. S'au sculat ca un singur om sub conducerea lui Moisi şi au plecat din Egipt, scăpând de robie.

Omul mare, Moise, a făcut oameni mari, oameni curajoşi din toţi fii lui Izrael. Un popor mort a înviat.

Sau gândiţi-vă la minunea săvârşită în lume de Mântuitorul Isus Hristos. Până la arătarea Lui oamenii trăiau ca animalele, gândindu-se numai la traiul lor şi la plăcerile trupului: mâncare, băutură, petrecere. Azi milioane şi milioane de oameni se îngrijesc de sufletul lor şi al altora, trăiesc pentru fapte bune şi pentru plăcerile cele înalte ale duhului: carte, ştiinţă, descoperiri, aflarea de noui unelte de lucru. Sau se îngrijesc de bolnavi, de săraci.

Tot sufletul omului s'a schimbat de către marele nostru Mântuitor Isus Hristos.

Dar vitejia Moldovenilor şi a Muntenilor, unde ar fi fost fără vitejia lui Ştefan şi a lui Mihai? Dar desrobirea de turci, dincolo de munţi, cum s'ar fi început, fără inima de foc a lui Tudor Vladimirescu? Cum ar fi făcut revoluţia din Ardeal la 1848 românii de aici dacă nu ar fi avut pe Avram Iancu, pe Axente Severu, să-i conducă?

Până nu s'au arătat aceşti oameni mari, semenii lor au stat nemişcaţi, ca de plumb, fără credinţă, fără nădejde, fără putere. Cât ce s'au ivit ei şi au început să lucreze, au mişcat mulţimile.

Dacă acesta e adevărul, care e tâlcul lui? Ne vom uşura drumul înţelegerii dacă vom lua o pildă.

E vreme de războiu. Oştile stau faţă în faţă. Trupele dela răsărit primesc porunca să pornească la atac asupra celor dela apus. Orice pas poate aduce moartea. Soldaţii rămân înlemniţi, de spaimă nu cutează să iese din tranşee. Dincolo îi pândeşte mitraliera, bombele de mână şi zeci de alte unelte ale morţii.

Dar căpitanul, văzând că nici un soldat nu cutează să iese din adăpost, sare el mai întâi şi, din bătaia glontelui duşman, strigă: după mine, copii!

Ca prin minune frica se împrăştie, soldaţii ţasă din tranşee, strigând: „Ura".

Câte biruinţe nu s'au câştigat în chipul acesta. Prin curajul unuia? Da, prin curajul unuia care a *deşteptat curajul tuturora.* Intr'adevăr curajul trăia şi în soldaţii regimentului, numai era umbrit de altă simţire, de teamă. Când ei au văzut pe căpitan afară, teafăr în ploaia de gloanţe, teama s'a împrăştiat şi curajul lor a ieşit la iveală.

Aşa dar, taina şi tâlcul înrâuririi oamenilor mari asupra popoarelor, aceasta este: Oamenii, deşi sunt deosebiţi ca înzestrare sufletească, au suflet asemănător prin comorile lui de căpetenie. Fiecare suflet are *înţelegere, simţire, voinţă.* Prin aceste trei daruri toţi oamenii se aseamănă.

Invățătorul n'ar putea învăța pe copil să scrie și să citească dacă copilul nu ar avea minte, înțelegere ca și învățătorul. Un om nenorocit, care-și plânge durerea pe uliță, nu m'ar putea face să vărs și eu lacrimi, dacă eu nu aș avea simțire, inimă, ca și el.

Aceste trei însușiri ale oricărui suflet omenesc: înțelegere, simțire, voință, într'un om pot fi mai mici, în altul mai mari. *Fiecare din ele poate crește, se poate întări*, de către una mai mare. Un dascăl mare poate lumina pe cărările vieții naționale un neam întreg în câțiva ani, pentrucă toate simțirile pe cari le crește el în suflete erau sădite acolo de mâna lui Dumnezeu.

Oamenii mari ne fac să mergem după ei, să-i ascultăm, să-i slujim, pentrucă noi avem în noi înșine puteri cari cresc sub influența lor și ne îndeamnă să ne asemănăm lor.

Oamenii mari descoperă gândurile unui popor întreg, simțirea lui, voința și dorința lui într'o anumită vreme. Ei știu ce gândesc și ce le-ar trebui oamenilor din vremea lor pentru a fi fericiți. Știu chiar înainte de a-i întreba. Și știu fiindcă ei încă sunt suflet din sufletul neamului, dar suflet mai simțitor ca al celorlalți. De aceea simte mai repede și mai tare decât alții.

Când ascultăm pe un om vestit sau pe unul care vorbește bine, cu inimă, nu ni se întâmplă de câte ori să zicem: „Chiar așa am gândit, chiar așa cred, chiar așa voiesc și eu!"?

Și nu e o înșelăciune! Într'adevăr și tu te-ai gândit și ai simțit așa, numai cât nu ți-ai dat seama până nu l-ai auzit pe acela vorbind.

Dar oamenii mari nu numai vorbesc din gândul și inima noastră, ci cu gândul lor mare îl luminează mai mult și pe al nostru, să înțelegem mai bine. Cu simțirea lor puternică și aprinsă pun sămânța focului și în inima noastră, care e mai rece. Cu voința lor tare, întăresc și voința noastră.

In chipul acesta ei, cu cuvântul, cu scrisul, cu fapta lor, cu îndemnul lor, de suflete mari, fac să crească și sufletele noastre mai puțintele în pricepere, simțire și voință.

Omul mare dă credința și nădejdea lui și altora, crește puterile semenilor, desfășoară steagul de luptă.

O vioară fără coarde e mută, ori din ce lemn bun și bine răsunător ar fi. Dacă-i punem o singură coardă și tragem cu arcușul, răsună și cântă întreaga cutie. In viața neamurilor poporul cel mare e vioara fără coarde. Coarda e omul mare. Îndată ce această coardă vibrează, învie și vibrează întreg poporul.

5. E uşor de înţeles, deci, că oamenii mari au mare însemnătate şi preţ greu în viaţa popoarelor. Ei sunt stâlpii unui neam şi în mare măsură ei făuresc istoria naţională, biruinţele, ca şi înfrângerile.

Urmarea e una singură: Dacă aceşti oameni mari sunt în viaţă, trăiesc printre noi, să le primim învăţăturile şi îndemnurile şi să-i cinstim, punându-i mereu în fruntea neamului.

Dacă sunt morţi, să ne străduim a le cunoaşte viaţa, cu munca şi luptele lor.

Şi, mai ales, să urmăm pilda şi a unora şi a altora*).

Piese teatrale vrednice de jucat.

De **Horia Petra-Petrescu.**

La rubrica aceasta vom publica cu plăcere recomandările propagandiştilor noştri culturali.

Am vrea să sporească stocul de piese teatrale populare, vrednice de jucat pe satele noastre, fiindcă ştim, din experienţă, cât sunt de căutate astfel de piese teatrale de ţăranul nostru.

Nu mai încape îndoială: în forma dramatică se pot spune ţăranului adevăruri mari, ridicându-l sufleteşte şi instruindu-l totodată. Utile cum dulci — utilul cu ce este dulce, plăcut.

Durere, nu găsim multe piese teatrale potrivite pentru scenele noastre săteşti. Ne lipseşte în zilele noastre un Alecsandri, un C. Negruzzi, chiar şi un Iosif Vulcan („Ruga dela Chisătău"). La poruncă nu se poate comanda un autor dramatic — totuşi — un îndemn pentru scrierea de piese teatrale poate contribui ca unul sau altul din autorii noştri să-şi încerce talentul şi în direcţia aceasta.

De astădată recomandăm două piese, nouă, cari au trecut prin botezul de foc şi au fost *bine* primite de publicul ţărănesc. Vor urma altele, în marginile putinţii.

1. „*Să nu mai spui la nime!*" Comedie ţărănească în 3 acte. De *Petrea Dascălul.*

---

*) **Notă.** Această conferinţă poate fi folosită şi singură şi ca pregătire pentru biografia unui om mare. Mai ales când datele biografice ce-i stau la îndemână conferenţiarului sunt prea sumare sau când aprecierea omului însemnat nu dă extensiunea unei conferinţe.

Comedia aceasta a stârnit hohote sgomotoase de câte ori a fost jucată pe satele noastre. Despărţământul judeţean Cluj a jucat o în câteva sate, mai apoi a reprezentat-o, la o serbare ţărănească, chiar şi pe scena „Teatrului Naţional" din Cluj, cu ţărani-diletanţi, spre sat-sfaţia tuturora.

Cuprinsul comediei se poate spune în câteva cuvinte: Sânefta, o femeie dintr'un sat, primeşte dela bărbatul ei, din America, o pereche de cercei, cari nu i se potrivesc. Dorind să şi i schimbe, întreabă la un aurar din oraş. Acolo a întrebat-o un poliţist de unde are cerceii, iar ea i-a arătat scrisoarea bărbatului. Toate-s în ordine. Dacă n'ar fi gura lumii! Ce să vorbească femeile în sat dacă nu verzi şi uscate, gândite şi negândite! Măriuţa şi Lina şi Constanţa şi alte femei vorbesc de rău pe Sânefta, că ar fi furat o pereche de cercei de aur, ba zece, ba un săculeţ întreg, ba un ceas de aur. In zadar caută să le potolească fantazia ţăranul Stan, un om cu scaun la cap, ele nu se lasă de bârfit. — Se porneşte lavina! Satul întreg bâjbâie că Sânefta a furat. Ies oamenii dela biserică, se închină, dar vorba rea o dau mai departe. Până ce vine Măciucă, ordonanţa dela primăria satului, cu „plăcinta", citaţia la judecătorie. — Actul al 3 lea se petrece în faţa judecăţii. Aici stau femeile ca mironosiţele, fiindcă n'au fost „de cându-i lumea" la judecată şi o bagă pe mânecă. Fiecare bârfitoare e osândită la câte 100 Lei pedeapsă şi e bună-bucuroasă că a scăpat numai cu atât.

Firește: o pildă poporală morală, cu morala evidentă, dar scrisă vioi şi cu spirit de observaţie.

Hazul ţăranilor din sală nu mai cunoaşte margini când asistă la judecarea femeilor prinse cu minciuna şi resonamentul: nu-ţi bate gura, că o păţeşti! prinde rădăcini în şirurile ascultătorilor.

Roluri: 5 bărbaţi, 7 femei — toate uşor de jucat.

Scenăria: O odaie ţărănească obişnuită. Altă odaie ţărănească. Un birou, la judecătorie.

Costume: Ţărăneşti şi de oraş.

Durata: 1 oră.

Publicată: 1926. (Sibiu, 1926, Edit. Inst. „Dacia Traiană", 35 pg., 8 lei.) Se mai află de vânzare la „Dacia Traiană", Sibiu, Piaţa Unirii (8 Lei). Autorul este învăţător în Sibiu: dl Petre Olariu, fost dir. şcolar în Orlat.

II. *O comedie împotriva bolşevismului: „Lege nouă",* comedie într'un act, de *Sebastian Stanca.*

Comedia aceasta s'a jucat cu mult efect pe sate, mai pe urmă în satele Mociu şi Gilău, de lângă Cluj, de o

echipă de propagandişti, actori ai „Teatrului Naţional" din Cluj, conduşi de domnii I. Breazu şi A. Popa, în numele despărţ. jud. Cluj.

Cuprinsul: Intr'un sat românesc de după războiu, un gospodar, care a muncit o viaţă întreagă, cinstit, ca să-şi agonisească o stăricică, de care nu-i este ruşine, se bucură că singura sa fiică — el e văduv — e căsătorită fericit cu un ţăran de omenie şi părechii asteia vrea să-i lase toate cele agonisite când va închide ochii. Bătrânul are 60 de ani, nu mai iese la lucrul câmpului, dar îngrijeşte de casă, de curte şi de grădină, câtă vreme tinerii sunt la lucru.

Toate ar merge bine dacă nu şi-ar lua nasul la purtare un beţivan leneş, un taie-frunze la câni, care mai dă din când în când pe la bătrânul gospodar, să-i povestească verzi şi uscate şi odată aduce chiar şi o proclamaţie bolşevică, primită în oraşul învecinat, dela o adunare.

Tânărul însurăţel a mirosit că leneşul s'a apropiat de casa sa şi îl caută, dar bătrânul socru, de teamă să nu-l bată ginerele, îl ascunde în cămara cu bunătăţi. A şi fost cu cale să-l înfrunte omul cel harnic pe trântor, fiindcă mai zilele trecute se legase de nevastă-sa pe câmp — de prins tot îl prinde, tocmai când explica leneşul că de aici înainte au să se împartă moşiile, deci şi moşia bătrânului, tuturora, fără de nici o deosebire. Cum? întrebă bătrânul, munca *mea* dată fiecărui tras împins? Ţie, care n'ai asudat pentru moşie nici chiar atâtica?

Trântorul, bun numai la palavre, dar nu şi la lucru, e prins cu mâţa'n sac. Ţâţâie, îl trec năduşelile, mai cu seamă când vine şi primarul, naşul părechii tinere, şi plutonierul de jandarmi din comună, chemat de soţul cel tânăr — şi e luat de scurt de unde are proclamaţia bolşevică. Cade apoi în genunchi şi se roagă de iertare, văzând că a greşit şi că spune neşte prostii gogonate. Toţi îl iartă şi râd de spaima mâncată de cel leneş, căruia îi pare rău.

Piesa are părţi hazlii: cum se giugiuleşte perechea cea tânără, cum sgârie-brânză şterpeleşte, câtă vreme e dus bătrânul din casă, mâncarea de pe masă şi spală o strachină de smântână, etc.

Ideile din comedie se vor discuta în sat, după reprezentaţie. Rolurile sunt uşoare.

Roluri: 4 bărbaţi, 1 femeie, principale; 2 bărbaţi, secundare.

Scenăria: O odaie ţărănească.

Costume: Ţărăneşti şi ale jandarmului.

Durata: 1/2 oră.

Publicată: în „Biblioteca poporală" a „Asociațiunii", în 1933, Nr. 203. Autorul comediei este consilierul episcopesc din Cluj, dl *Dr. Sebastian Stanca*, Cluj, Str. Iuliu Maniu. (Indicăm adresa pentru autorizație.) Prețul *numai 5 Lei.*

Ne-ar prinde bine să primim confirmarea celor susținute de noi și dintr'alte ținuturi că piesele indicate au fost jucate cu succesul dorit.

Din activitatea „Astrei" culturale.

Înfăptuiri în despărțământul Sibiu al „Astrei".

De Prof. **Al. Dima.**

Activitatea culturală pe 1932—33 a despărțământului sibian al „Astrei" se află pe larg consemnată în buletinul pe care generozitatea conducătorilor l-a întitulat atât de simplu, dar sugestiv: *„Pentru adevăr și lumină".*

E un volum de 134 pagini mari, doldora de fapte și idei, împodobit cu zeci de icoane ce prind fețele multiple ale ofrandei culturale, pătruns de căldura unei munci desinteresate în slujba celor mulți și năpăstuiți.

La capătul lecturii acestui darnic anuar, se conturează în minte cu impresionantă limpezime imaginea pânzei de păianjen a culturii ce se țese peste satele sibiene, încet, răbdător, necurmat.

Înfățișate în toate amănuntele lor în buletinul de care vorbim, înfăptuirile despărțământului sibian al „Astrei" nu vor mai fi încă odată înregistrate aci în același spirit al raportului oficial de acolo. Ne vom strădui, în cele ce urmează, să tăiem în hățișul faptelor potecile călăuzitoare pe cari le-ar putea străbate apoi cu un folos asemănător și propagandiștii culturali ai altor ținuturi. Vom desprinde dar din bogata activitate a despărțământului, principiile conducătoare ale propagandei culturale, ilustrându-le cu faptele cele mai semnificative și insistând asupra celor cu valoare sugestivă mai mare.

* * *

Opera de culturalizare a județului Sibiu s'a desfășurat sub conducerea dlui Inspector general *Silviu Țeposu*, președintele despărțământului „Astrei", în colaborare cu

un comitet compus din 23 membri cărora li se adaugă încă 4 membri de drept — președinți ai despărțămintelor de plasă. In alcătuirea acestui comitet s'a căutat aplicarea principiului de reprezentare a tuturor instituțiunilor ce contribue prin conducătorii lor la opera de culturalizare. Elementele școalei, bisericii, armatei, corpurilor tehnice sunt de față, spre a lucra armonic și a susține cu prestigiul lor social și profesional munca despărțământului. Cu astfel de puteri adecvat utilizate, atât în munca de elaborare a planurilor de propagandă, cât și în aceea a realizării lor pe teren, acțiunea de culturalizare s'a putut desvolta în mod organizat, sistematic, pe baza câtorva principii solid verificate. S'a urmărit cu mult tact găsirea consonanței dintre *elementul deculturalizat, factorul ce culturalizează și necesitățile timpului.*

Propaganda s'a întreprins cu metode potrivite către cele două obiective: *orașul și satul.*

Orașul a trebuit să fie despicat din punctul de vedere al felurilor de public ce cuprinde, încercându-se o culturalizare adecvată fiecărei categorii de locuitori.

Pentru *intelectuali* s'au continuat conferințele duminicale ale „Astrei", *utilizându-se* 8 vorbitori locali și 11 din alte părți. Ideea ciclului unitar de conferințe nu s'a putut realiza, cu toată dorința de sistematizare a conducătorilor. Cultivarea elementelor locale s'a împletit cu dorința de a face cunoscut publicului personalitățile marcante ale culturii noastre.

Pentru celelalte medii orășenești, s'au întemeiat în cadrele despărțământului instituțiuni noui.

Armata a devenit astfel un directiv special al acțiunii culturale. In vremea în care fantoma revizionistă se agită iarăși, instrucția și educația morală a armatei trebuește întărită și din afara ei. S'a ținut dar în fața corpului ofițeresc și al reangajaților din garnizoana Sibiu, la îndemnul protoereului militar Lt. Col. *I. Dăncilă*, o serie de 16 conferințe, tratând subiecte ce privesc *istoria poporului și armatei române, idealurile și virtuțile morale ale ostașului, raportul dintre armată și formele societății și technica în serviciul armatei.*

S'a trecut și la înființări de biblioteci pe seama Reg. 16 Călărași, a Centrului de instrucție, a Cavaleriei, a Batalionului VII administrativ.

Răsunetul acestei activități a fost apreciabil. Ca un semn de înțelegere a operei „Astrei", corpul ofițeresc s'a înscris în întregime printre membri activi ai despărțământului. Este — socotim — un fapt ce vorbește dela sine și asupra căruia ar putea reflecta și celelalte despărțăminte.

Nici mediul muncitoresc de toate categoriile, funcționarul covârșit de monotonia lucrului său adesea mecanic, negustorul cu orizontul fatal limitat de profesiune n'au fost uitați. Despărțământul sibian al „Astei" a înființat pentru aceștia o *„Universitate poporală"* ce a ținut cicluri de conferințe din domeniul *religios-moral, legislație fiscală și probleme muncitorești, orientări și soluție profesională, istoria literaturii române și a poporului român.* Au fost 25 de lecțiuni serale, agrementate cu declamări și coruri și cu împărțirea gratuită a 500 de broșuri din „Biblioteca poporală a „Asociațiunii".

Tineretul considerat la rându-i ca un mediu distinct, a trebuit să fie educat în condițiuni speciale în cadrul nouei instituțiuni a *„Șoimilor Carpaților"*.

Despărțământul Sibiu a înființat dar o secțiune a „Șoimilor" din Cluj, sub conducerea Dlui Dr. *Liviu Ionașiu.* Intr'un foarte scurt timp, noua organizație ce venea să dea forme concrete aspirațiunilor tinerești, a prins chip și putere, adunând în juru-i peste 100 membri activi și 300 ajutători, începând de îndată cultivarea lor fizică prin ore zilnice de gimnastică, sporturi, jocuri, fără a neglija — în același timp — educația lor morală. Prin secția de tir s'a orientat munca „Șoimilor" spre pregătirea preregimentară.

Paralel cu închegarea ei interioară, instituțiunea a prezentat publicului o serie de manifestațiuni culturale, artistice și sportive și — ceeace e mai util din punctul de vedere al propagandei — s'a deplasat, dându-și concursul la serbările din Avrig, Săliște și Nocrich.

Satele județului Sibiu și-au avut propaganda lor specifică, desfășurată într'un ritm amplu, cu sprijinul unei întregi armate de misionari culturali și în cadrul unei năzuințe de cât mai fructuoasă sistematizare a acestei nobile munci.

S'au schițat mai întâiu începuturile *operei de pregătire* a propagandei culturale prin *cunoașterea mediului sătesc* unde avea să fie întreprinsă acțiunea.

S'au cercetat dar — în acest scop — centrele despărțămintelor de plasă: Avrig, Nocrich, Mercurea și Săliște, ținându-se consfătuiri cu preotul, învățătorul și câte doi țărani fruntași din fiecare comună. S'au putut deci creiona acele *„hărți culturale de informații"*, despre a căror utilitate dl prof. Dr. *I. Hațieganu* a scris cuvinte de justă prețuire.

Cunoașterea realităților sociale ca o metodă necesară și prealabilă a propagandei culturale a fost de altfel inaugurată într'un mod și mai sistematic cu ajutorul unei

anchete zooeconomice ca cea întreprinsă de o comisie de specialişti asupra comunei *Tilişca*. Raportul publicat în buletinul despărţământului alcătueşe de asemeni „*o hartă economică de informaţie*", constatând descreşterea în decursul dintre 1920—1930 a numărului populaţiei, a numărului gospodăriilor, catalogând pe categorii de cultură suprafaţa terenurilor comunei, procentuând întinderea proprietăţilor faţă de numărul locuitorilor, înregistrând avuţiile în pomi fructiferi, stupi, animale, păşuni etc. Diagnosticându-se o decadenţă generală a stării materiale a locuitorilor, s'au cercetat de îndată cauzele ei, identificându-se pe de-oparte în schimbarea condiţiunilor de viaţă, pe de alta în lipsa de spirit cooperativ şi sindicalizare a ţăranilor.

Despărţământul sibian a întreprins de asemeni o importantă *anchetă medico-socială*, organizată de dl inspector sanitar Dr. *I. Stoichiţia*.

S'au făcut cu scrupulozitate ştiinţifică *fişe individuale* ţăranilor din 11 comune, examinându-se 12.796 locuitori, adică 82·08% din totalul populaţiei. In baza constatărilor făcute, s'au dat imediat ajutoare medicale, sesizându-se Serviciul sanitar judeţean pentru combaterea boalelor sociale.

Utilitatea anchetelor de acest fel nu poate fi îndeajuns de subliniată. Ele alcătuesc de fapt condiţia *sine qua non* a oricărei sistematice propagande culturale şi ar trebui întreprinse cu multă asiduitate cât mai frecvent şi în cât mai multe puncte ale despărţămintelor. S'ar curma astfel — cu o clipă mai de vreme — elanul romantismului propagandist ce pluteşte în norii visului, ignorând datele elementare ale realităţii.

O metodă ce a fost iarăşi în deosebită cinste în despărţământul sibian al „Astrei", s'a referit la via utilizare în manifestaţiunile culturale ale satelor — a elementelor locale ţărăneşti.

Adunarea din 14 Maiu 1933 din *Sadu* a prezentat astfel corul sătesc al „Astrei", declamarea unui fecior, doi ciobani cântăreţi din fluer, opt femei în vechiul port ţărănesc al ţinutului, o expoziţie de lucruri ţărăneşti într'o „casă ţărănească".

Eficacitatea şi durabilitatea propagandei culturale este, prin stimularea la activitate a elementelor locale, asigurată.

In acelaş scop, s'au organizat cu lăudabilă râvnă şi *corurile săteşti* ale „Astrei".

Factor de cimentare a relaţiilor sociale şi de întărire a educaţiei morale şi naţionale, muzica — sub forma ac-

tivării ei în colectivităţi locale — este una din cele mai adecvate metode de culturalizare.

Despărţământul sibian i-a dat o importanţă deosebită. Sub conducerea maeştrilor *Timotei Popovici* şi *N. Oancea*, s'a organizat mai întâiu, între 20 Iulie şi 10 August, un curs pentru diriginţi de coruri, curs ce a fost frecventat de 26 învăţători şi 13 învăţătoare. Despărţământul numără astăzi 24 coruri, compuse din 14—52 membri. Primele întreceri corale au şi avut loc la *Nocrich* şi *Avrig*. O şi mai vie activitate corală se pregăteşte acum după un plan sistematic de către preşedintele secţiunii artistice, dl *T. Popovici*.

S'a alcătuit de asemeni un *Regulament* amănunţit şi complet al corurilor despărţământului Sibiu ce se găseşte publicat în buletin.

Foarte interesantă de semnalat e şi iniţiativa înfiinţării unei *arhive fonogramice* şi a colecţionării instrumentelor şi inventiunilor sonore ale poporului.

Este aci locul să înregistrăm semeaţa, dar reuşita, experienţă a despărţământului de plasă Sălişte, unde s'a constituit o *echipă de acţiune culturală-corală* compusă din elevi de curs primar, ce a cântat cu succes la serbările din Vale şi Săcel, sub conducerea directorului *Constantin Sava*.

Despărţământul sibian a utilizat de asemeni şi celelalte obişnuite metode ale propagandei culturale: conferinţe, biblioteci, şezători etc.

S'au ţinut satelor 106 conferinţe din toate domeniile culturii trupeşti şi sufleteşti. Semnalăm ca un fapt demn de generalizat, sistematizarea conferinţelor medicale prin reducerea lor la două probleme esenţiale: *sifilisul* şi *îngrijirea mamei*, şi prin pregătirea propagandiştilor medicali cu ajutorul unei conferinţe-tip, oferită de serviciul sanitar judeţean.

In materie de cărţi, cele 75 biblioteci ale despărţământului au fost înmulţite cu încă 7 în cursul anului trecut. Conducerea despărţământului s'a străduit să facă din aceste biblioteci factori vii de cultură. Un bun regulament, stimularea prin premii a ţăranilor ce au citit mai mult, augmentarea bibliotecilor, au constituit mijloace potrivite pentru intensificarea vieţii acestui important factor spiritual.

Preocupările de o mai bună viaţă materială au dus la întocmirea unui *statut* al „*Reuniunilor agricole*“ ale „Astrei“, cu scopul de a organiza pe ţărani în obşti sau asociaţii săteşti „*pentru cultivarea mai raţională a pămân-*

tului, îmbunătăţirea păşunatelor, sporirea şi selecţionarea produselor şi valorizarea mai rentabilă a produselor agricole şi a animalelor de tot soiul". (din „*Buletinul despărţământului*", pag. 129).

O specială atenţiune s'a acordat femeilor ce alcătuesc un mediu distinct de culturalizare pentru care pe baze tradiţionale s'a propus organizarea unor „*Şezători ale femeilor române*", cu scopul de a sprijini creşterea copiilor mici, a populariza chestiunile de higienă femenină, de menaj, de sericicultură etc. Un regulament a fost de asemeni alcătuit şi pentru această nouă instituţie.

E în sfârşit locul să înregistrăm aci o altă interesantă experienţă a despărţământului de plasă Sălişte unde s'a constituit, sub conducerea d-şoarei *Maria Ivan*, directoara şcoalei de menaj, o *echipă de maestre* ce a ţinut timp de două săptămâni un curs de gospodărie şi instrucţie practică de ţiert economic, substanţial şi higienic.

Dacă ar urma acum să privim global activitatea despărţământului sibian al „Astrei", ar trebui să constatăm nu numai un apreciabil număr de manifestări propagandistice, ci şi un permanent efort de sistematizare a operei educative prin aplicarea unor fecunde şi îndelungat verificate principii de culturalizare.

Atât metodele cât şi faptele mai sus semnalate dau acestui despărţământ un prestigiu şi o valoare cu care am dori să se mândrească fiecare din despărţămintele „Asociaţiunii".

Activitatea Secţiunilor ştiinţifice-literare ale „Astrei" culturale.

De **I. Agârbiceanu.**

La şedinţa festivă a Secţiunilor Astrei ţinută la Braşov, cu prilejul Adunării generale a Asociaţiunii, dl membru *Dr. S. Manoilă* a ţinut o foarte documentată şi instructivă conferinţă, cu proiecţiuni, despre „*Situaţia demografică a României*", în lumina ultimului recensământ oficial. Conferenţiarul a stăruit cu deosebire asupra situaţiei demografice din nouile provincii. Conferenţa, mult apreciată de public, sperăm să fie tipărită.

Tot cu prilejul Adunării generale, la şedinţa preşedinţilor de despărţăminte, *dl Iuliu Haţieganu*, preşedinte al secţiei medicale, a vorbit despre technica propagandei culturale şi S. Ţeposu despre „Colaborarea cu societăţile culturale similare". Amândouă conferenţele au apărut şi în broşură.

La şedinţa Secţiilor dela 17 Noemvrie, după o expunere a preşedintelui dl Iuliu Moldovanu asupra hotărîrilor Adunării generale în legătură cu alegerea membrilor secţiilor din cinci în cinci ani, la propunerea făcută de Secţii, se discută posibilităţile şi metodele acestei reorganizări. Părerile membrilor prezenţi sunt împărţite, aşa că chestiunea rămâne să fie studiată în decursul anului. Preşedintele crede necesară înfiinţarea unei secţiuni *demografice-etnografice*, care să aibă ca principală mentre o acţiune ştiinţifică antirevizionistă, care să se desfăşoare în cadrele Astrei şi în special a Secţiunilor.

Mai arată că Astra va edita o revistă antirevizionistă, în limba franceză, cu conducerea căreia dsa crede să fie însărcinat dl *Silviu Dragomir*, cu colaborarea membrilor Secţiilor la cari se va face apel, ca specialişti în diferite materii. I. Agârbiceanu propune ca şi până la regruparea Secţiilor, fiecare Secţie să-şi desemneze 3 4 membri. cari să constitue o *echipă de muncă* şi cari se vor întruni în şedinţe tot la două săptămâni.

Membrii prezenţi desemnează *12 echipe de muncă*, după secţii, dintre cei cari au timp şi au dat şi până acum dovadă că se interesează mai mult de activitatea Astrei.

De asemenea se hotăreşte să fie cooptaţi membri noui în decursul anului dintre intelectualii cari au dovedit interes pentru munca culturală a Astrei.

In şedinţa dela *12 Ianuarie, dl Silviu Dragomir* a expus programul de lucru al Secţiei demografice-etnografice, arătând cu multe argumente necesitatea activităţii în cadrele Astrei pentru o propagandă antirevizionistă în străinătate. Arată cum înţelege să fie redactată revista în franţuzeşte. Ea nu va răspunde numai direct la atacurile şi afirmările tendenţioase ale ungurilor în străinătate, ci va arăta ce a realizat statul şi cultura românească în teritoriile unite, până azi.

La redactarea în franţuzeşte va avea colaborarea d-lui prof. univ. D. D. Roşca. Va cere concursul tuturor membrilor Secţiunilor, specialişti în anumite materii.

Dl Dragomir a arătat cu un lux de dovezi propaganda ungurească în străinătate, care a publicat până acum în limbi străine 1700 lucrări. Secţia demografică-etnografică nu se va mărgini numai la editarea revistei în franţuzeşte, ci va tipări lucrări şi în limbile *engleză şi italiană*.

Secţiile au aprobat întru toate referatul d-lui Silviu Dragomir.

Dl Iuliu Haţieganu, fiind chemat urgent în provincie, nu şi-a putut ţine conferenţa anunţată.

Dl I. Agârbiceanu propune mai multe subiecte, după preocupările Secţiilor, pentru a fi prelucrate de către membri în conferenţe model, cari se vor publica în broşuri sau în revista „Transilvania“ pentru a fi folosite de către despărţăminte.

Se angajează să scrie conferenţe model d-nii C. Petra, I. Bujorean, Constanţa Bogdan-Duică, I. Chinezu, I. Agârbiceanu, Dr. I. Popp,

S. Dragomir, V. Moldovan, Lazăr Chirilă, Ion Pop, U. Stanciu, Dr. Ianeu, Pavel Roşca, I. Matei, Virgil Pop ing.

I. Agârbiceanu, arată cari membri ai Secţiilor au dat lucrările promise pentru Bibl. pop. a Astrei: S. Oprean, S. Bornemisa, Sept. Popa, Seb. Stanca.

Anunţă că dl I. Lupaş a înaintat manuscrisul pentru „Scurt manual de Istoria Românilor" pentru Bibl. Poporală (3—4 numere). Roagă să cenzureze şi să raporteze în scris asupra materialului intrat pentru Bibl. Pop pe d-nii S. Bornemisa, I. Matei, Seb. Stanca, S. Puşcariu.

In şedinţa Secţiunilor dela 31 Ianuarie, s'a discutat asupra conferenţelor tip, iar dl C. Petran a vorbit despre *„Istoria artei în serviciul revizuirii şi antirevizuirii"*.

Şedinţa de după masă a Secţiilor Astrei a fost ocupată de interesanta conferinţă a d-lui prof. *Coriolan Petran* asupra acestui subiect. Incepând prin a arăta că ungurii întrebuinţează în propaganda lor antirevizionistă toate mijloacele artistice, dl Petran aminteşte că numai în Budapesta s'au ridicat patru statui, cari reprezintă ciuntirea Ungariei, Harta Ungariei ciuntite este popularizată prin cărţi postale ilustrate, prin parcuri de flori în faţa gărilor, pe coperte de cărţi şi prin alte mijloace.

Inşirând operele şi autorii cari înjugă arta şi literatura la carul revizuirii, conferenţiarul aminteşte că prof. Möller a publicat o broşură despre arhitectura ungurească, în care blamează românismul. Afirmă că Ungaria e ultimul reprezentant al culturii apusene. In Ungaria numai saşii şi ungurii au arta lor, ceilalţi au împrumutat-o dela unguri. Spune că stilul bizantin e recent, artiştii lui nu sunt român. In Ardeal nu e stil bizantin. Concluzia lui: triumful culturii superioare ungureşti asupra celei inferioare — româneşti.

Istoria artei ungare însă cuprinde nenumărate monumente artistice din Ardeal, cele mai multe româneşti şi săseşti, pe care le dă drept ungureşti.

La congresul de arte din Stockholm, din anul acesta, profesorul Geroviei într'o comunicare spune că limita artei e Ungaria, dincolo e sterilitatea ortodoxei.

Şi Appony a lucrat contra noastră cu dovezi artistice din Ardeal, cu lucrări pe cari le dă pe toate drept ungureşti. Dela români publică fotografia alor două sate sărace de munte, arătând că statul maghiar nu i-a putut culturaliza.

Zoltan Szilágyi în „A mi Erdélyünk" vorbeşte şi despre etnografia română a satelor. Vrea să arate că ţăranul român e încă în epoca preistorică, fiindcă „nu îmbrăţişează meşteşugul de fierar".

Află apoi prea multe unelte de lemn, colibi, piuă de lemn; motivele originale de broderie nu sunt româneşti. Cojoacele sunt făcute de unguri, icoanele de sârbi şi bizantini.

Concluzia: tratatul dela Trianon a lipsit Ungaria de dovezile creaţiunii sale artistice.

Mijloacele revizioniste nu au nici un scrupul: induc conştient în eroare străinătatea. Ca artă, spun, noi n'am avut nimic, numai ei. Noi suntem incapabili. Am distrus multe monumente de artă ungurească. Ei spun: ce au produs ungurii în Ardeal e echivalent cu ce au făcut germanii. Nu recunosc că cei mai buni artişti ai lor au fost streini.

In muzeele lor din Ardeal n'au adunat nimic dela români, numai când e vorba să se arate primitivismul românilor.

Istoria artei ardelene nu poate servi revizionismului, decât numai dacă i se falsifică datele. Dimpotrivă. Conferenţiarul dă dovezi.

Nu-i adevărat că românii au numai 6 monumente artistice româneşti. Cu mult mai multe dă chiar Förszter.

Lika Károly arată că arta bisericilor româneşti e deosebită de a altor popoare, în special de a ungurilor.

Gros apreciază mult arta specifică românească.

Conferenţiarul a publicat o broşură în limba germană cu dovezile savanţilor unguri pentru arta noastră.

Românii n'au distrus nimic din arta lor: şi azi bisericile, castelele, etc. sunt în posesiunea lor. Ce s'a demontat din statuele lor politice sunt toate bine păstrate. Francezii au distrus în Alsacia. In Polonia n'a rămas o biserică rusească. Cehii au distrus monumentele politice străine. Românii s'au purtat mai civilizat.

Nu stăm înapoia ungurilor în nimic din ce priveşte monumentele istorice au arta poporală. Chiar noi am influinţat în artă pe unguri, saşi, cehi, slovaci şi Peninsula balcanică. Arta noastră poporală e tot atât de unitară ca şi limba.

La o comunicare făcută în congresul din Varşovia, conferenţiarul a pus în lumină reală valoarea artei ungureşti, care are numai un caracter receptiv, de imitare. Ce a făcut Moldova şi Muntenia în artă bizantină a fost şi creaţia proprie, pe când ungurii numai au imitat. Nu se poate deosebi o biserică veche săsească de una ungurească.

Apoi artiştii lor sunt toţi streini; şi patronii cari au comandat lucrările din Ardeal.

Familiile Huniade, Nopesa, Kendeffi, etc., cari au făcut opere de artă, au fost de origină română

In arta populară ungurii au luat mult dela români. A trecut mai ales la secui. Ungurii relevă ţinutul Kalotaszeg şi Trăţeău ca artistice ungureşti. Dar aceasta nu e decât o industrializare a broderiilor orientale prin antreprenori culţi.

Ce să facem noi?

Străinătatea nu ne cunoaşte, decât prin publicaţiile tendenţioase maghiare.

Noi să răspundem într'un mod demn. Nu prin învinuiri ori ton polemic, ci prin metode ştiinţifice.

Intelectualii ardeleni au rol conducător în combatere. Mai ales generaţia care a făcut războiul. Se pot combate uşor chiar prin scrierile ungurilor dinainte de Trianon.

Lucrările noastre trebue să fie şi ilustrate. Un album ar fi preţios, cu text asupra părerilor specialiştilor streini asupra artei noastre, asupra legăturilor artistice dintre Ardeal şi Moldova şi Muntenia.

Dl Petranu a scris şi până azi studii în reviste de specialitate asupra ceeace a făcut România dela unire pe terenul artei.

Ar fi de publicat un album al monumentelor istorice româneşti din Ardeal.

Dl G. Moroianu aduce mulţumitele Secţiilor pentru instructiva conferinţă şi roagă să se trimită broşurile publicate la principalele reviste şi biblioteci.

Din activitatea Comitetului Central al „Astrei" culturale.

De **Al. D.**

Inregistrăm în cele ce urmează, activitatea pe care Comitetul Central al „Asociaţiunii" de sub preşedenţia dlui prof. *Dr. Iuliu Moldovan*, a desfăşurat-o din Noemvrie 1932 şi până astăzi.

Discuţiunile şi mai ales realizările ce vor fi mai jos semnalate, au menirea de a făuri în mintea cititorului o limpede imagine a ultimilor străduinţi ale „Astrei" în tradiţionala ei operă de culturalizare.

Trebuie să accentuăm dintru început că preşedenţia dlui Dr. Iuliu Moldovan a adus o firească şi necesară îmbinare a vechilor idealuri ale „Asociaţiunii" cu nevoile imperioase ale momentului nostru istoric. Tradiţia şi poruncile vremii tind astfel a coexista dând „Astrei" acea soliditate organic-evolutivă din care se încheagă dârza ei durabilitate.

Programul de muncă al „Asociaţiunii" a fost schiţat în acest sens, în câteva linii pregnante de către dl Preşedinte Iuliu Moldovan în şedinţa din 3 Decemvrie 1932, a Comitetului Central.

D-sa a conturat mai întâiu idealul de totdeauna al „Astrei" în năzuinţa trezirii şi menţinerii vii a conştiinţei naţionale, a solidarităţii şi disciplinii neamului prin contribuţia efectivă a tuturor energiilor româneşti. Dacă închegarea acestei solidarităţi era — înaintea războiului — opera firească a opresiunilor maghiare, ea a devenit astăzi în statul nostru întregit — cu mult mai fragilă prin tendinţele centrifugale ale unui individualism anarhic ca şi prin decadenţa fizică, morală şi intelectuală a neamului.

Munca „Asociaţiunii" va trebui deci în mod natural îndrumată întru prosperitatea biologică şi moral-intelectuală a naţiunii, realizând ceea ce nici statul, nici indivizii singuratici n'ar izbuti.

Dl Prof. Iuliu Moldovan observă apoi că vechile organe de lucru ale „Astrei" sunt potrivite operei mai sus citate, dar accentuiază în propaganda culturală necesitatea adaptărilor locale. D-sa cere totdeodată o intensificare a muncii culturale a despărţămintelor, cele mai puţin

active luând pildă dela cele ce-şi desfăşoară tot entuziasmul şi aparatul lor propagandistic. Obiectivul trebue să depăşească exclusiva combatere a analfabetismului şi opera de educaţie economică, pătrunzând până în miezul marilor probleme naţionale. In legătură cu acestea, dl Preşedinte propune înfiinţarea unei *secţii demografice*, care să culeagă în mod ştiinţific date relative la poporul nostru. Se insistă deasemeni asupra înfiinţării de muzee regionale în care să se depoziteze obiectele ce oglindesc viaţa specifică a regiunilor noastre.

Cu aceste directive, comitetul central al „Asociaţiunii" s'a străduit să-şi creeze noi organe de acţiune culturală. S'a îmbrăţişat astfel cu entuziasm ideea întemeierii *şcoalelor ţărăneşti* după sugestivul model al celei din Sighet.

Dl Preşedinte *Iuliu Moldovan* a convocat la 19 Noemvrie 1933, la Cluj, pe conducătorii câtorva despărţăminte judeţene spre a discuta împreună posibilitatea înfiinţării şcoalelor ţărăneşti în cât mai multe puncte. Intru rezolvirea mai accelerată a acestei probleme, D-sa a cercetat apoi centrele din Turda, Reghin, Tg.-Mureş, Bistriţa, Dej, Oradia, Beiuş, Salonta şi Blaj, constatând aci împrejurări favorabile întemeierii şcoealelor. In şedinţa din 13 Ianuarie c., dl preşedinte comunică înţelegerea ce a făcut cu conducătorii despărţămintelor din Alba Iulia, Braşov, Făgăraş, Trei Scaune, Bistriţa, Sighişoara intru înfiinţarea de astfel de şcoale ţărăneşti.

A doua nouă organizaţie menită să înfăptuiască în cadrele tineretului idealurile „Astrei", acum în curs de sistematică închegare şi generalizare, o alcătuiesc *„Şoimii Carpaţilor"*. Înfiripată deocamdată în Cluj şi în 18 comune din judeţul clujan cu scopul de a da tineretului român o educaţie integrală şi cu secţiuni şi în alte despărţăminte, programul instituţiunii a fost schiţat — în aceiaşi şedinţă din 19 Noemvrie 1933 — de către creatorul ei, dl prof. *Dr. Iuliu Haţiegan.*

Secţiunea demografică şi etnografică constitue, în sfârşit, un al treilea organ de lucru al „Asociaţiunii", creiat spre a combate în mod ştiinţific, documentat, *revizionismul* pe baze de date statistice. S'a preconizat de asemeni adunarea materialului documentar, având de obiect trecutul plin de suferinţe al Ardealului şi ilustrarea în special a revoluţiei din 1918. Conducătorul secţiunii demografice şi etnografice este dl prof. *Silviu Dragomir*, care a primit şi însărcinarea de a edita o mare revistă antirevizionistă în limba franceză, întru luminarea opiniei publice mondiale asupra problemelor româneşti.

Acţiunea antirevizionistă a preocupat de altfel în mod deosebit conducerea „Asociaţiunii". La mişcarea iniţiată de dl Stelian Popescu, directorul „Universului", *„Astra"* şi-a oferit spontan sprijinul său întrunirilor din 28 Mai 1933, dând în acest sens circulări tuturor despărţămintelor sale şi delegând pe dl *Dr. G. Preda* — vice-preşedintele „Asociaţiunii" — spre a lua cuvântul la marea adunare din Sibiu.

Intru urmărirea aceluiaşi ţel, dl prof. *I. Moldovan* a preconizat în şedinţa din 2 Decemvrie 1933 a comitetului central organizarea de conferinţe antirevizioniste ce urmează a fi ţinute pe cât posibil de chiar

persoanele ce au luat parte la evenimentele din 1918, conferințe în cari să se prezinte viu și documentat sbuciumul vieții naționale și sfințenia drepturilor noastre intangibile.

Reorganizarea secțiunilor a format de asemeni obiectul preocupărilor conducerii „Astrei". În ședința din 2 Decemvrie 1933, dl președinte *Iuliu Moldovan* a comunicat comitetului central organizarea unor *echipe de muncă* până la reconstituirea definitivă a secțiilor.

S'a hotărît apoi la propunerea dlui președinte reapariția „*Transilvaniei*" ca un buletin technic al propagandei culturale sub direcția dlui prof. *Dr. Iuliu Moldovan* și sub redacția dlor *Dr. G. Preda, Dr. Horia Petra-Petrescu* și prof. *Al. Dima.* Remarcăm pe terenul publicisticii, tipărirea în 1933 a *nouă* broșuri din „*Biblioteca poporală*" și anume: 1. *I. Pop-Reteganul: „Odinioară și acum"*; 2. *Horia Petra-Petrescu: „Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala"*, piesă teatrală; 3. *Victor Popa: „Poezii poporale și chiuituri"*; 4. *Septimiu Popa: „Flori din grădina raiului"*; 5. *Sebastian Stanca: „Lege nouă"*, comedie într'un act; 6. *Dr. Sabin Opreanu: „Țara noastră, România"*: 7. *Calendarul pentru popor al „Asociațiunii" pe 1934*; 8. *Dr. Sebastian Bornemisa: De ce nu poate fi plugarul român comunist?*; *Boșca: Poezii poporale din granița Năsăudului.* S'au tipărit de asemeni potrivit hotărârii comitetului central, referatul adunării din Brașov al dlui prof. *Dr. Iuliu Hațiegan: „Technica de propagandă la sate"* și al dlui prof. *Silviu Țeposu: „Colaborarea între „Astra" și alte societăți culturale, organele statului și ale autorităților locale"*: probleme pe larg desbătute în ședințele comitetului și secțiilor.

E în discuție apoi reeditarea și amplificarea *„Enciclopediei Române"*: problemă pentru care dl prof. *Sextil Pușcariu* a depus un proiect. Se pregătește dar o importantă manifestare publicistică a „Asociațiunii", ce-i va aduna desigur noi merite după distinsa apariție a *„Gândului românesc"*, *revistă de cultură, editată de „Astra"* în care-și dau întâlnire cele mai alese pene ale Ardealului contemporan.

Cu prilejul diferitelor comemorări, serbări sau solemnități de inaugurare a unor noi activități culturale, „Asociațiunea" a fost reprezentată prin dl *Dr. G. Preda*, vice-președintele ei. D-sa a vorbit la 24 Iunie 1933 la Orăștie și în comuna „Aurel Vlaicu", la comemorarea a 20 de ani dela moartea sburătorului, la 9 Iulie 1933 la aniversarea centenarului nașterii lui *Visarion Roman*, la 16 Iulie, la desvelirea bustului lui Coșbuc, ridicat de „Acțiunea Românească" la Sibiu. Dl *Dr. G. Preda* a reprezentat de asemeni „Astra" la deschiderea în Sibiu, la 6 Iulie 1933, a cursurilor „Asociațiunii învățătorilor din România", fiind invitat apoi a conferența la 31 Iulie la cursul de vară al învățătorilor din Târnava-Mare. La sărbătorirea centenarului orașului T.-Severin și la adunarea generală a societății „Teatrul", ce a avut loc în prezența M. S. Regelui la 25 Octomvrie 1933, ca și la inaugurarea Casei culturale din Orlat la 12 Noemvrie, d-sa a rostit cuvântul „Asociațiunii". La congresul general al cărții ce s'a ținut la 20 Maiu 1933 la București, „Astra" a fost reprezentată prin dl *I. Agârbiceanu*, secretarul secțiilor

literare-ştiinţifice. Referatul ce dsa l-a desvoltat cu acest prilej, s'a tipărit în întregime în „*Transilvania*“ (Nr. 1—12 pe 1933).

Intru stimularea şi intensificarea programului cultural, comitetul central a dispus trimiterea de circulare cu următoarele prilejuri:

a) In urma intervenţiei Ministerului Instrucţiunii, „Astra“ a cerut despărţămintelor să dea sprijinul lor comemorării lui *Alexandru-cel-Bun, Bogdan P. Haşdeu* şi *N. Grigorescu*.

b) Sărbătorirea ca de obiceiu a zilei „Astrei“ — 1 Decemvrie.

c) Comemorarea a 150 de ani dela jertfa lui Horea, Cloşca şi Crişan, prin festivaluri ale despărţămintelor ce urmează a fi organizate în această primăvară, beneficiul lor trebuind a fi trimis despărţământului de Alba-Iulia, unde se va înălţa martirilor un monument. Ministerul Instrucţiunii a fost de asemeni solicitat în acelaşi scop.

d) Sărbătorirea împlinirii a 15 ani dela Unirea Basarabiei cu Patria-mamă.

Mai însemnăm aci în sfârşit o seamă de importante înfăptuiri de ordin financiar, juridic şi administrativ, menite să stimuleze acţiunea culturală a „Asociaţiunii“ şi cari se datoresc activităţii comisiunii financiare şi hărniciei dlui vice-preşedinte administrativ G-ral G. Moga

In urma stăruitoarei intervenţii a dlui preşedinte, Ministerul de Finanţe a binevoit să reducă cu 50% impozitele cinematografelor „Asociaţiunii“, a celor conduse în regie proprie. S'au primit de asemeni întru intensificarea propagandei culturale — subvenţii precum urmează: 100.000 Lei dela Ministerul Instrucţiunii, apoi 100.000 Lei dela acelaşi Minister, pentru tineretul din Cluj; 100.000 Lei dela Ministerul Sănătăţi, pentru propagandă împotriva tuberculozii; 1 milion dela Preşedenţia de Consiliu pentru înfiinţarea de şcoale ţărăneşti. Sprijinul material pe care conducătorii departamentelor au binevoit să-l dea „Astrei“, este încă o dovadă a înaltei preţuiri ce se acordă de către atâtea personalităţi distinse, activităţii noastre

Un act administrativ de o deosebită importanţă, ce trebue de aceea menţionat aci, e executarea în adunarea din Braşov a hotărîrii dela Deva, prin care se preconiza verificarea gestiunii financiare a „Asociaţiunii“ de către un comitet de censori ales din afara comitetului central. Adunarea din Braşov a desemnat ca censori pe dnii Dr. N. Comşa, Const. Pop, directorul „Albinii“, dl Trandafir Preda, directorul şcoalei comerciale Sibiu, Dr. Gh. Proca, consilier mitropolitan, Romul Pop, directorul sucursalei Băncii Centrale din Sibiu.

Semnalăm în sfârşit o serie de acte juridice înfăptuite la intervenţia comitetului central:

1. Prin hotărîrea din 25 Iunie 1932, a Tribunalului Sibiu, s'a obţinut recunoaşterea ca persoană juridică a Fundaţiunii soţilor „*Niniţa şi Daniel I. Monasterianu*“, din al cărei fond s'au acordat pe 1932—33 şi 1933—34 bursele prevăzute în testament.

2. Prin sentinţa din 5 Noemvrie 1932, a devenit persoană juridică şi fundaţiunea „*Demetriu Bălănescu*“ din Biserica Albă.

3. A fost recunoscută de asemeni ca persoană juridică prin hotărîrea din 8 Iulie 1933 fundațiunea *„Intru memoria lui Dimitrie Moldovan"*. Casei fundaționale decretată ca monument istoric, i s'au făcut și adaptări spre a putea produce un venit mărit.

Potrivit dorinții *Drului Păcurariu-Bianu*, comitetul central a dispus împrejmuirea monumentelor din Făget—Târnava-Mică al fundatorului și părinților săi, înălțându-li-se și o cruce-monument.

Material informativ și cronici.

Apel.

Poate niciodată legăturile sufletești cu trecutul nu au fost atât de tulburate, aproape întrerupte, ca în epoca următoare războiului și în ziua de azi. Răsturnarea sau sdruncinarea bruscă a ordinei economice și politice, a sistemelor de gândire și a concepției de viață prin evenimentele și urmările războiului, individualismul, care a urmat jertfelor concentrate, au creiat o mentalitate nouă, ostilă intereselor neamului. O mentalitate, care vede în libertatea individuală, în exploatarea momentului, în abandonarea oricărei încătușări prin răspunderi față de trecut și viitor, prin norme morale tradiționale, cheia prosperării individuale, subordonând acesteia orice grijă, deci și aceea pentru binele neamului.

Ori, noi fii ai neamului suntem, avem răspunderi față de trecut și viitor și grija pentru prosperarea neamului trebue să fie scopul suprem al existenței noastre.

Trebue să cunoaștem trecutul, nu numai pentru a dovedi recunoștința noastră pentru jertfele și faptele înaintașilor, ci în deosebi pentru a ne lua îndrumări prețioase pentru politica noastră etnică, evitând greșeli, cari s'au răzbunat și urmând învățămintele faptelor și jertfelor cari au dus neamul nostru înainte. Pline de atari învățăminte sunt deceniile din urmă. Cei ce le-au trăit, cari s'au distins prin lupte și suferințe pentru neam, pleacă cu rândul din mijlocul nostru și cu ei se duc și amintirile lor, mai grăitoare la suflet, decât rigidele însemnări ale istoriei. Și după ei se pierd și arhivele lor. Corespondențe, documente, însemnări, cari pot să verifice date din trecut, să servească ca prețioase documente pentru studiul și pentru obiectiva scriere a istoriei și să pună la justa valoare oameni și fapte. Să arate îndeosebi generațiilor tinere, că nu un intelectualism cosmopolit, disprețuitor al tradiției și trecu-

tului, nu un materialism, care distruge solidaritatea şi conştiinţa naţională, ci respectarea firei neamului, a cerinţelor şi intereselor lui dominante faţă de cele ale individului, respectarea indicaţiunilor categorice ale trecutului îi pot da în mână armele pentru disciplinarea gândurilor şi faptelor şi pentru o biruitoare luptă, atât cu duşmanii din sufletul propriu, ca şi cu cei din afară, mai conştienţi decât noi.

Iată pentru ce apelăm la înţelegerea şi spiritul de jertfă a tuturor bunilor români, rugând să ni se trimită însemnări de amintiri, documente, scrisori broşuri, cărţi, gazete, fotografii şi orice alt material, care poate ilustra şi verifica fapte, evenimente şi personalităţi din trecutul Ardealului şi Banatului. Acest material îl vom grupa după importanţa lui într'un Muzeu naţional al Ardealului şi Banatului sau în colecţii muzeale locale, pentru a fi un izvor de documentare şi cercetare, un mijloc de îndemnuri şi îndrumare, relevând importanţa hotărîtoare pentru evoluţia noastră etnică, a conştiinţii şi solidarităţii naţionale.

Materialul se va trimite pe adresa preşedintelui „Astrei", Sibiu, Strada Şaguna 6.

Dr. Iuliu Moldovan,
preşedintele „Astrei" culturale.

Pentru domnii preşedinţi ai despărţămintelor.

(Comemorarea lui V. Goldiş.)

Fostul nostru preşedinte: *Vasile Goldiş* a trecut la cele eterne. Profesorul ideal, adorat de elevii săi, ziaristul cu condeiul ager şi cuvântul într'aripat, luptătorul politic dârz şi idealist, pe vremea opresiunii străine, conducătorul înţelept şi luminat al societăţii noastre, bărbatul de Stat, sfetnic preţuit al Tronului, după războiu — nu mai este! Panteonul neamului nostru a primit încă o personalitate marcantă în sânul său, de unde pentru cei ce vreau să înţeleagă ne va da şi de aici înainte sfaturi de aur.

Preţuind memoria fostului nostru preşedinte, ne vom ridica pe noi înşine. Recapitulând activitatea să plină de perseverenţă şi de avânt, vom câştiga în puteri, lucrând amăsurat dorinţei celui dispărut din mijlocul nostru.

Asociaţiunea noastră culturală ştie cât are să mulţumească fostului ei preşedinte. Turneele sale prin toate capitalele de judeţ ale Ardealului, Banatului, Crişanei, Maramureşului, când a vorbit cu conducătorii culturali şi ai statului, aranjarea serbătoririi lui Avram Iancu, la Câmpeni; înviorarea vieţii culturale din Basarabia şi Dobrogea; vizitele „Astrei" culturale la Bucureşti şi Breaza; pentru apropierea între societăţile surori; sprijinul bănesc acordat din visteria Ţării, când era Ministru; congresul cultural (primul „Parlament cultural" românesc), ţinut în 1930, la Sibiu — şi multe

altele — iată îndemnuri şi fapte concrete, strălucite, de ale lui Vasile Goldiş, cari sunt înscrise pentru vecie în cartea de aur a societăţii noastre.

Se cuvine deci să-i preaslăvim memoria din toată inima noastră. De aceea Vă rugăm dle preşedinte, să Vă gândiţi de pe acum la aranjarea unei *serbări comemorative* omagiale pentru fostul nostru preşedinte. Lăsăm în grija dvoastră alegerea punctelor dela serbarea comemorativă (cântări şi declamări patriotice, cetirea declaraţiei de alipire la Patria-Mamă, compusă de regretatul defunct. etc.), precum şi discursul comemorativ, omagial, în care să fie preaslăvit profesorul, scriitorul, bărbatul de Stat, marele patriot şi conducătorul cultural, cu prodigioasa-i activitate.

Despre data ţinerii serbării comemorative Vă vom înconoştiinţa la timp.

. . . . . .

*

O placă comemorativă pe casa lui Andrei Mureşianu. Un act de înaltă pietate şi naţională recunoştinţă s'a săvârşit de curând la Braşov.

Despărţământul local al „Astrei", împreună cu societatea corală „Cântul nostru" din Bucureşti, au pus pe casa în care a trăit şi s'a sfârşit Mureşianu, o placă amintitoare a istoricului fapt.

S'a organizat — la 24 Ianuarie — un festival urmat de o procesiune la casa din strada Castelului 36, unde a vorbit în numele „Cântului nostru" dl *Raul Nedelcovici*, preşedintele societăţii, iar din partea oraşului dl Dr. *N. Căliman*, asigurând asistenţa că nu peste mult, va fi chemată la inaugurarea monumentului lui Andrei Mureşianu.

In numele „*Astrei*", dl *I. Colan* a rostit cuvinte vibrante, evocând spiritul veşnic viu al acelui „*Deşteaptă-te Române*", în sunetele energice şi protestatoare ale căruia au crescut inimile generaţiilor de martiri. Desprindem — din vorbirea dsale — fragmentul în care amintirile răbufnesc cu duritate spre a îndârji ostentativ rezistenţa naţională a prezentului:

„Trecătorii rătăciţi în oraşul primei cărţi româneşti, să se oprească o clipă în faţa acestei inscripţii şi cu evlavie să spună: Aici a stat Mureşianu.

„Citind, gândul oricăruia să spargă ceaţa trecutelor noastre frământări naţionale, par'că vinovat uitate astăzi, şi fiecare aminte să-şi aducă de un **„Deşteaptă-te Române"** *în spiritul căruia au trăit bătrânii noştri, un „Deşteaptă-te Române" nou atunci, nou în vremea Memorandului, nou şi cald în sufletele atâtor jertfiţi în temniţele Vaţului, Seghedinului şi Clujului, viu în noi în iarna de cumpănă 1917, actual la 1 Decemvrie 1918 şi nou astăzi, când dobele emisarilor Budapestei asurzesc Europa cu sgomotul lor prevestitor de revanşă. Şi să ştiţi nou va fi mâine acest „Deşteaptă-te Române", de-o fi să mai bubuie tunul la Tisa".*

Impresionantă a fost ideea de a se săvârşi această faptă de mare valoare educativă — în mod simbolic — în ziua Unirii şi în frumoasă înţelegere cu o societate din Vechiul Regat. **Al. Dima.**

*

Pentru un chestionar pe sate despre starea social-economică a lansat *despărţ. jud Sibiu*, în 1923, sub pre-

sidenția dlui Dr. Preda, următoarele *întrebări*, la cari au răspuns cele mai multe comune: 1. Câți locuitori are comuna, de ce confesiune, de ce neam? 2. Există o casă culturală? Dacă nu, unde se adună poporul Duminecea și sărbătorile? 3. Jocul unde se ține? 4. De când n'a fost „Asociațiunea" prin comună? 5. Șezători, conferențe se țin? Câte la an? 6. Care este lectura cea mai plăcută? (Ziare, reviste, cărți). 7. Există și de câte volume, o bibliotecă parohială, școlară sau a „Asociațiunii"? 8. Există skiopticeon și electricitate în sat, pentru viitoare conferențe cu skiopticonul? 9. O societate a femeilor? 10. Cor bărbătesc? 11. Cor lumesc? 12. Societate a tinerilor? 13. Fanfară? 14. Cooperative? 15. Țesătorii? 16. Biserica de când e clădită și în ce stare? 17. Școala de când e clădită, în ce stare? 18. Cei plecați din sat în America și aiurea trimit acasă bani pentru scopuri culturale? 19. Alcoolismul e răspândit? 20. Boalele molipsitoare? 21. Boalele sexuale? 22. Mortalitatea copiilor? 23. Idei subversive (comuniste, etc.) există în comună? 24. Alte dorințe (școli de împletit, cărciumile închise, telefon, soc. pentru asigurarea vitelor, casă culturală, școli de meserii etc.) 25. Conferențiari, afară de acei ai „Asociațiunii", au fost? 26. E iubit teatrul de diletanți? De câte ori la an? Ce se joacă mai bucuros?

*

„Boabe de grâu". „Revistă de cultură", editată de *„Educația Poporului"*, redactor dl *Emanoil Bucuța*.

Rar s'a editat la noi o revistă mai utilă și atât de bine redactată, ca „Boabele de grâu".

Revista aceasta vrea să fie o icoană fidelă a sbuciumului cultural al epocii noastre și să recapituleze totodată tot ce a fost remarcabil în trecutul nostru.

Trecerea în revistă a tuturor instituțiilor de seamă, culturale, sociale, sportive, etc. este încredințată unor colaboratori de mâna întâi. În tovărășia lor cetitorul ia la cunoștință o mulțime de așezăminte, despre cari avea de multe ori informații neprecise și așa vistieria cunoștințelor sporește, contribuind ca spiritul defetist din epoca noastră să seadă.

Să ne explicăm: ignoranța cea mai crassă domnește de multe ori în ceeace privește mișcarea culturală-socială la noi.

E mult mai ușor să susții că tot ce este în România este retrograd, primitiv, vrednic de compătimit, decât ca să-ți iai osteneala și să cunoști ceeace au prestat generațiile trecute și ceeace se prestează și în zilele noastre de către oamenii de bine.

Chiar numai frunzărind cei patru ani ai revistei „B. d. Gr.", trecând în revistă: muzeele existente, instituțiile culturale, ca „Academia Română", ca teatrele din București, Iași, Cluj, etc., universitățile „Arhivele Statului", „Grădina botanică" din Cluj, „Fundația Univ. Carol I.", „Ateneul Român", „Arhiva fonografică", bibliotecile principale din țară, fundațiile caritative, bisericile cu odoarele lor, palatele culturale, frumusețile naturii, cu „Touring-Club"-ul românesc, etc. etc., îți se desprinde imperios de pe buze exclamația: „dar bine, astea sunt lucruri și instituții *minunate!*" și ajungi la convingerea nestrămutată că numai ignoranța te silește să pleci capul și că ignoranța aceasta este *punibilă* în zilele noastre.

In „buletinul" nostru, care se ocupă — în special — cu technica culturală, înregistrăm cu deosebită satisfacție că „B. d. Gr." dă o atenție mare tocmai acestei technici, discutând în cronicele sale nu numai metodele de propagandă dela noi, ci și din străinătate. În „Cronica" aceasta aflăm prețioase informații privitoare la: cărți, conferințe, congrese, expoziții, teatru, muzică, cinematograf, radio, turism, sport, educație fizică.

Cine vrea să aibă o icoană fidelă despre România din trecut și cea prezentă, nu poate trece peste „B. d. Gr.".

Trebue să remarcăm și forma exterioară a publicației, gustul estetic de care dau dovadă redactorii. Partea ilustrativă este cât se poate de îngrijită și reproducerile nu lasă nimic de dorit, nici chiar pentru ochiul obicinuit cu publicațiile culturale model din streinătate. „B. d. Gr." pot ține concurența cu oricare publicație occidentală.

Ne-am bucura dacă „B. d. Gr." s'ar răspândi cât mai mult, deoarece ele sunt chemate să dea prilej de discuții folositoare și în „șezătorile" noastre culturale și — unde se află câte un aparat „epidiascop" — să oferă un foarte bogat material de proiecțiuni pe pânză.

Cu satisfacție luăm la cunoștință că „B. d. Gr." au dat o deosebită atenție „Astrei" noastre, publicând, în a. l, un articol special, cu 26 figuri, înregistrând toate adunările noastre generale și întovărășindu-le cu fotografii bine alese.

Ne rezervăm dreptul de a discuta în decursul apariției „buletinelor" ce începem, unul și altul din articolele din „B. d. Gr.", publicație, care face onoare redactorului ei, dlui *Emanoil Bucuța*.

Abonamentul: pe un an cu 280 Lei, pe șase luni 140 Lei, plătit anticipat pe adresa: *Casierului Imprimeriei Naționale București V*, Calea Șerban Vodă 133, „abonament la „Boabe de grâu". *(H. P.-P.)*

*

Reapariția „Albinii". Pe vechile ei drumuri de odinioară, pe urmele tradiției închegate printr'o activitate de 35 de ani ce a știut să deschidă semeață cale în inimile oropsite ale țăranului român, a reapărut — floare a darului regesc — *„Albina"* cu zumzetul ei înviorător de o mai bună viață materială și morală pentru cei mulți, cu mierea atâtor învățături și sfaturi menite să îndulcească nevoile sufletului nostru popular.

Editată ca ofrandă a *Fundațiilor culturale regale*, sub redacția dlui *D. Ciurezu* — poet ce a știut să imprime versurilor sale unduiri din adâncul zăcămintelor noastre folkloristice, — *„Albina de acolo din văgăuna munților, pe cursul apelor și întinsul câmpiilor, peste toată acea lume de muncitori, întinde azi un fir de legătură între toți cei cari fac una cu acest pământ"*, cum glăsuiește cuvântul de început în 16 pagini mari, smălțuite cu atâtea chipuri și privelești, cu ilustrări ale textelor închinate marelui anonim, foaia se străduiește să dăruiască săptămânal vieții noastre populare un instructiv și educativ îndreptar.

„Știri din toată țara", evocări „din trecutul nostru", înviorări „din credințele populare", sfaturi prețioase ca aurul pentru agricultori, învățături de „medicină și higienă", înerestări de „povești-muzică și poezii populare", probleme ale școalei, chestiuni de gospodărie, legiuiri, științe — iată fagurii în cari

„*Albina*", harnica lucrătoare de totdeauna, își toarnă mierea-i binecuvântată.

Cum străduința de adaptare la nivelul popular este vădită în această foaie pentru popor, iar prețul ei extrem de modest o face tuturor accesibilă, sugerăm propagandiștilor noștri ideea de a sprijini viu difuzarea în mâini cât mai multe a „Albinii". Vor săvârși o faptă ce va trezi desigur un puternic răsunet în sufletul sătenilor noștri.

(Al. Dima.)

*

Școalele țărănești. In urma apelului lansat de instituțiunea noastră către despărțămintele central-județene, în scopul de a înființa școale țărănești, s'au înființat astfel de școale până la încheierea numărului prim al „Transilvaniei", în următoarele despărțăminte: Brașov. Cluj, Făgăraș, Tg.-Mureș, Oravița, Satumare, Salonta, Turda și Zălau, iar despărțământul Trei-scaune a trimis la Brașov un grup de 10 țărani, ca să ia parte la cursurile organizate de acest despărțământ.

In Nr. 2 al buletinului vom putea aduce detalii asupra școalelor țărănești, care a devenit o probtemă importantă în programul de muncă al „Asociațiunii".

Errată.

La pag. 12 rând 24, în loc de „*colț*", se pune „**cult.**"
Idem la pag. 13, rând 4, în loc de „*dispozitie*" se pune „**dispariție**".
La pag. 48, rând 7, în loc de „*soluție*" se pune „**selecție**".
Art. dlui Al. Dima: Tradiția culturalizării masselor în Ardeal, urmează a se alătura cap. Figuri și fapte pilduitoare din trecut.

Ultimele numere ale „Bibliotecii poporale" sunt următoarele:

Nr. 200. *Holberg: Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala.* Comedie în 3 acte. După Holberg, de *Horia Petra-Petrescu.*

Nr. 201. *Victor Popa: Poezii poporale și chiuituri din Țara Oltului.*

Nr. 202. *Flori din grădina raiului.* (Viețile unor femei sfinte.) De *Septimiu Popa.*

Nr. 203. *Lege nouă*, comedie într'un act. De *Sebastian Stanca.*

Nr. 204—5. *Țara noastră.* (Scurt manual de geografie economică.) De Prof. *Sabin Opreanu.*

Nr. 206. *Calendarul pentru popor al „Astrei"* pe 1934. Redactat de *Horia Petra-Petrescu.*

Nr. 207. *De ce nu poate fi țăranul român bolșevic.* De *Sebastian Bornemisa.*

Nr. 208. *„Poezii poporale din granița Năsăudului".* De *Al. Boșca.*

Fiecare număr costă *numai* 5 Lei (Calendarul 15 Lei) și se poate comanda la librăriile din țară, precum și la *Asociațiunea „Astra", Sibiiu*, Str. Șaguna Nr. 6.